

Pannon Egyetem

Villamosmérnöki és Információs Rendszerek

Tanszék

Digitális Technika

Sorrendi hálózatok alapfogalmai.
Elemi sorrendi hálózatok (tárolók)

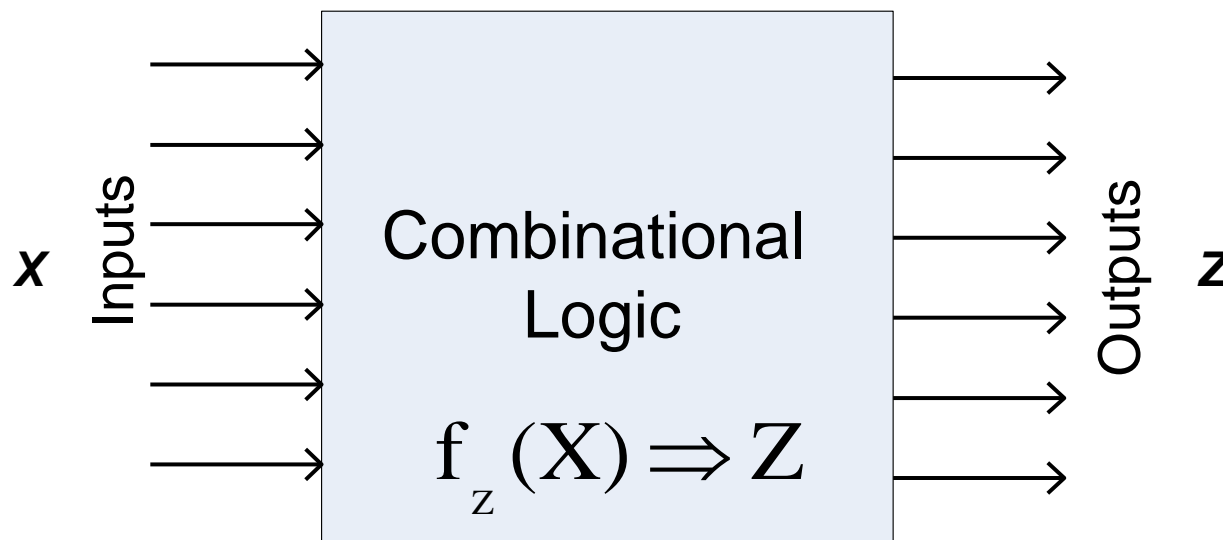
Sorrendi hálózatok (S.H.)

- S.H. modelljei: **Mealy vs. Moore**
- S.H. működési módjai
 - Állapottábla, vagy állapot-gráf
- Elemi sorrendi hálózatok (**tárolók**)

- **Szinkron vs. Aszinkron** Sorrendi Hálózatok
- Állapot összevonás és állapotkódok
- Működési hibák (hazárd) vizsgálata: késleltetés
 - Kritikus versenyhelyzet (rendszer hazárd)
 - Lényeges hazárd

Ism: Kombinációs hálózatok

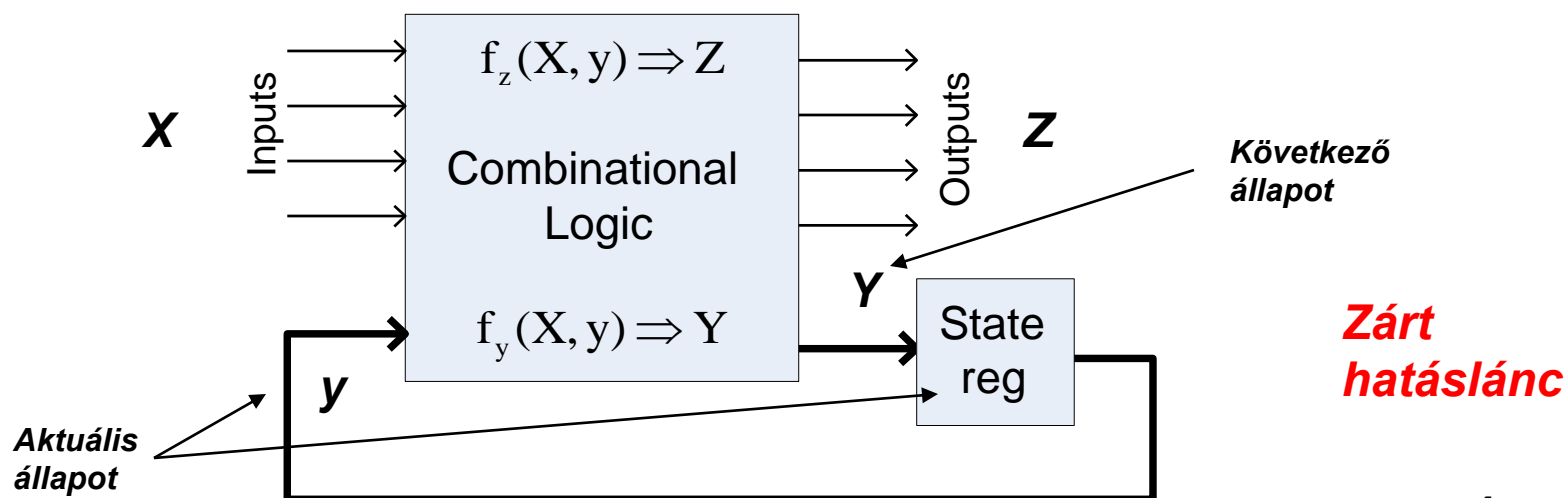
- **(K.H.) Kombinációs logikai hálózatról** beszéltünk: ha a mindenkori kimeneti kombinációk értéke csupán a bemeneti kombinációk pillanatnyi értékétől függ (tároló „kapacitás”, vagy memória nélküli hálózatok).

**Nyílt
hatáslánc**

Sorrendi (szekvenciális) hálózatok:

- **(S.H.) Sorrendi (szekvenciális) logikai hálózatról** beszélünk: ha a mindenkori kimeneti kombinációt, nemcsak a pillanatnyi bemeneti kombinációk, hanem a korábban fennállt bemeneti kombinációk és azok sorrendje is befolyásolja. (A **szekunder /másodlagos kombinációk** segítségével az ilyen hálózatok képessé válnak arra, hogy az ugyanolyan bemeneti kombinációkhoz más-más kimeneti kombinációt szolgáltatassanak, attól függően, hogy a bemeneti kombináció fellépésekor, milyen értékű a szekunder kombináció, pl. a State Register tartalma)

Sorrendi hálózatok leképezési szabályai, halmazai

$$f_z(X, y) \Rightarrow Z \quad \text{vagy} \quad f'_z(y) \Rightarrow Z$$

Mealy modell *Moore modell*

$$f_y(X, y) \Rightarrow Y$$

ahol

- X: bemeneti kombinációk halmaza
- Z: kimeneti kombinációk halmaza
- y: a bemenetre pillanatnyilag visszacsatolt szekunder kombinációk (*aktuális állapotok*) halmaza
- Y: az X és y által létrehozott *sorted* következő szekunder kombinációk (*köv. állapotok*) halmaza

1.) Mealy-modell

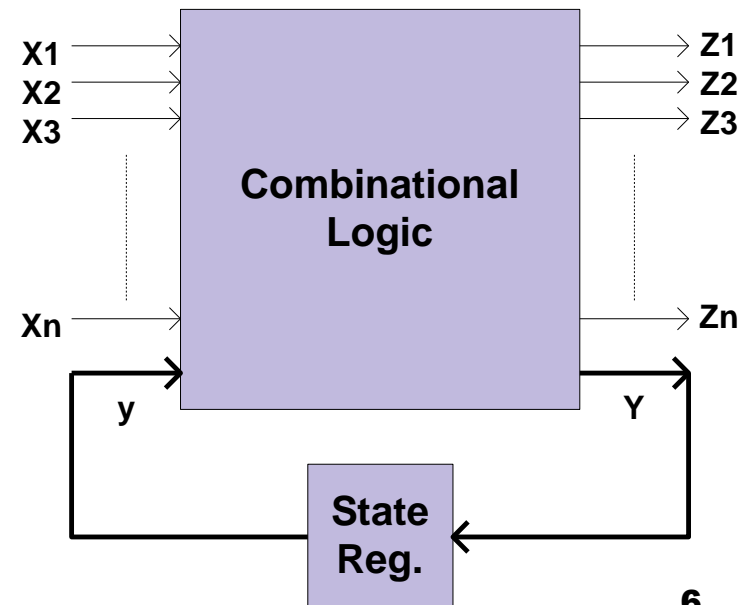
■ A sorrendi hálózatok egyik alapmodellje. Késleltetés: a kimeneten az eredmény véges időn belül jelenik meg! Korábbi értékek visszacsatolódnak a bemenetre: kimenetek nemcsak a bemenetek pillanatnyi, hanem a korábbi állapotoktól is függenek.

■ Három halmaza van: (Visszacsatolni az állapotregisztert a késleltetés miatt kell)

- X – a bemenetek,
- Z – a kimenetek,
- Y – az állapotok halmaza.

■ Két leképezési szabály a halmazok között:

- $f_y(X,y) \rightarrow Y$: következő állapot fgv.
- $f_z(X,y) \rightarrow Z$: kimeneti fgv.

2.) Moore-modell

- A kimenetek közvetlenül csak a pillanatnyi állapottól függenek (bemenettől függetlenek v. közvetett módon függenek). Tehát a kimenetet nem a bemenetekhez, hanem az állapotoknak megfelelően szinkronizáljuk.

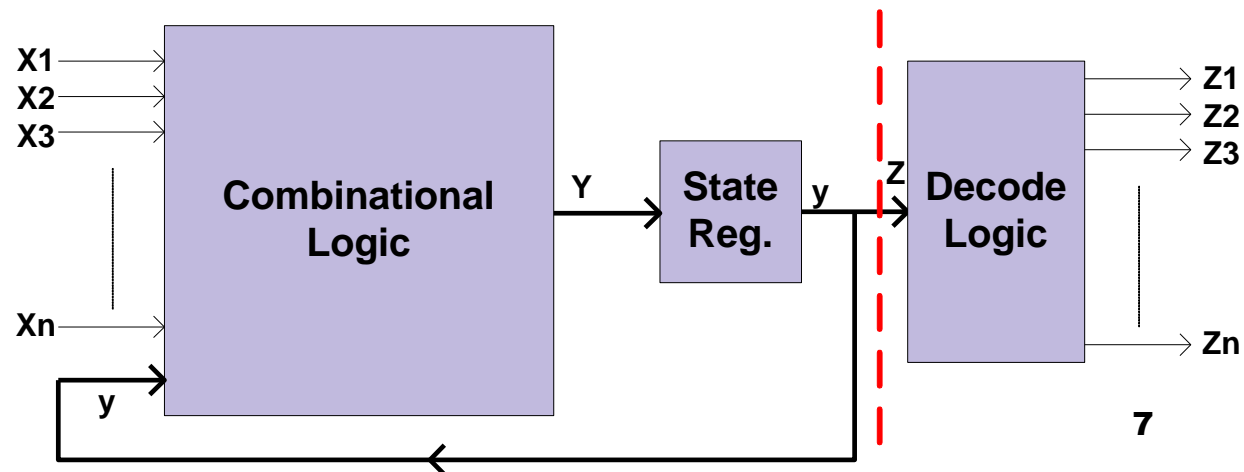
- Három halmaza van:

- X – a bemenetek,
- Z – a kimenetek,
- Y – az állapotok halmaza.

- Két leképezési szabályok

- $f_y(X,y) \rightarrow Y$: következő állapot fgv.
- $f_z(y) \rightarrow Z$: kimeneti fgv.

Input \Rightarrow Next-State \Rightarrow Present-State \Rightarrow Output

DEF: Nyugalmi állapot (**aszinkron** hálózatokban)

- **Nyugalmi állapot** egy adott X bemeneti kombináció mellett csak akkor jöhet létre, ha egy kialakult Y szekunder kombináció a bemenetre y -ként visszajutva/visszahatva (azaz $y \leftarrow Y$) az $f_y(X, y)$ leképezés alapján **változatlan** Y kombinációt hoz létre.
 - Nem változik a **nyugalmi állapot** (**stabil** állapotnak nevezzük ezt a továbbiakban)
 - Természetesen az $y \neq Y$ szekunder kombináció csak átmenetileg állhat fenn, ezt nevezzük **instabil** állapotoknak)

Instabil állapotok és oszcilláció (**aszinkron** hálózatokban)

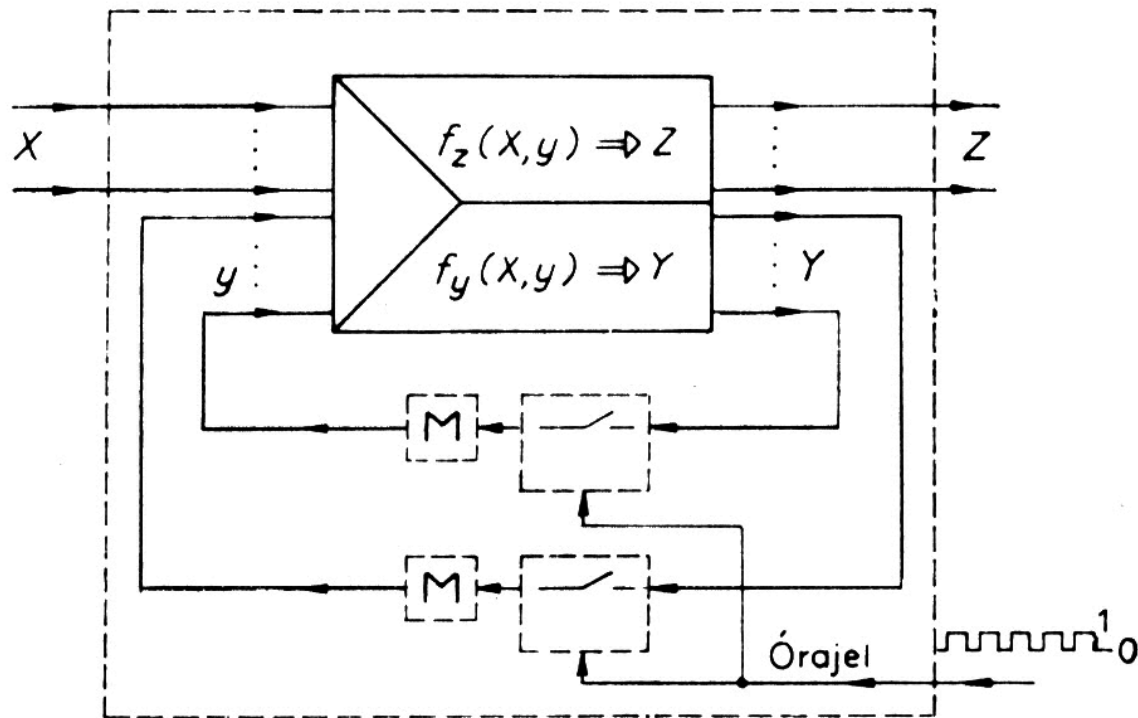
- Instabil állapotok fennállási idejét
 - a visszacsatoló ágak „jelterjedési” (propagációs) késleltetése, valamint
 - Az f_y leképezést megvalósító logikai K.H. „megszólalási” idejeegyüttesen határozzák meg
- Ha az instabil állapot alatt éri a S.H.-ot X bemeneti változás, akkor ennek hatására kialakuló Y és Z kombináció attól fog függeni, hogy a bemeneti változás pillanatában éppen melyik instabil állapot állt fenn.
- Ha nem alakul ki stabil állapot (adott bemenetre) és az instabil állapotok állandóan váltják egymást, akkor **oszcillációról** beszélünk.

Aszinkron sorrendi hálózatok

- Aszinkron S.H. minden esetben megvalósíthatók ***visszacsatolt K.H.*** megadásával
 - De megvalósíthatók ***szinkron S.H.*** segítségével (pl. elemi tárolók megadásával)
 - Lásd: aszinkron S.H. tervezési lépései
- **Normál aszinkron hálózat:** bármely két stabil állapota közötti átmenet során *legfeljebb egy* instabil átmenet van.
- Több szekunder állapot szükséges ált. a működéshez (szinkronhoz képest).

„Ütemezett” aszinkron S.H.

- Visszacsatoló ágakban (Y) periodikusan nyitjuk/zárjuk a kapcsolókat (CLK). M=Memória: Y szekunder állapot tároláshoz ($y=Y \rightarrow M[Y]=y$)
- X/Z: bemenet/kimenet nem ütemezett!

- - Hálózat sebességét viszont a CLK határozza meg!
- + *instabil* állapotok az órajel ütemben következnek egymás után

Szinkron sorrendi hálózatok

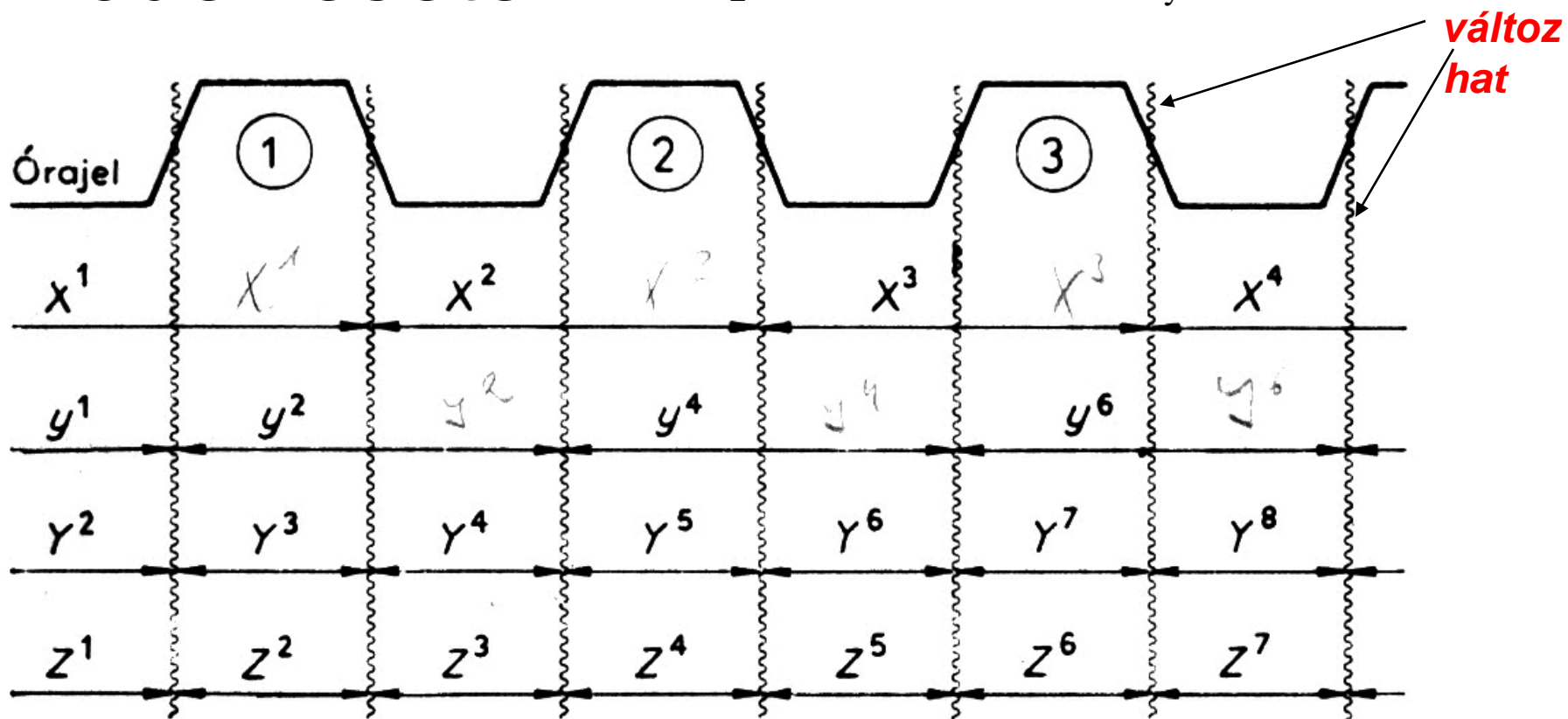
- Szinkron S.H: Nem csak a *visszacsatoló* ágak (Y) *szekunder* változói, hanem az X *bemeneti kombinációk* is periodikusan, órajel hatására (CLK) érkezhetnek.
- Minden – stabil / instabil – állapotban érkezik új érvényes bemenet. Ezáltal **nem különböztetjük meg az instabil / stabil állapotokat szinkron esetben!**
- Kevesebb szekunder állapot szükséges a működéshez (aszinkronhoz képest).

Szinkron S.H. működése Mealy

modell esetén

$$f_z(X, y) \Rightarrow Z$$

$$f_y(X, y) \Rightarrow Y$$

X: lefutó élre vált ↘

y: felfutó élre vált ↗

index = azonos kombináció

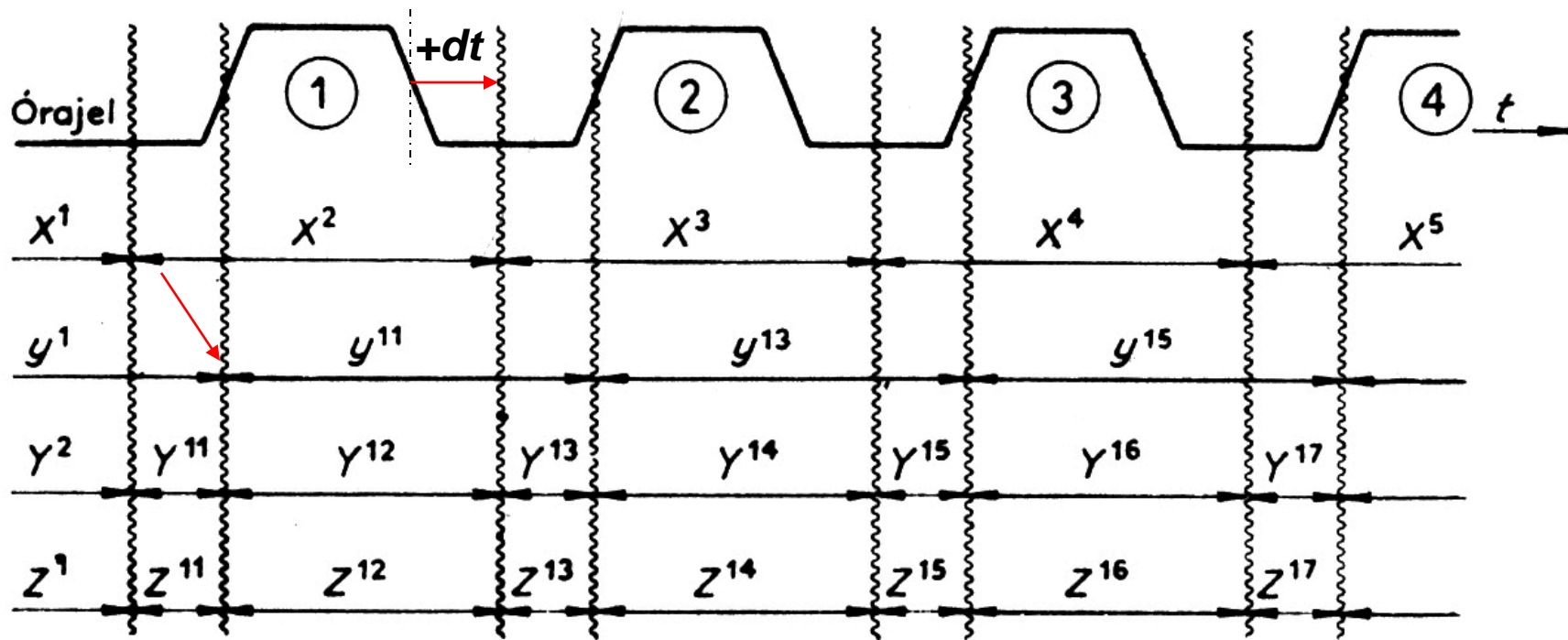
Kezdetben: $f_y(X^1, y^1) \Rightarrow Y^2$

Majd: $f_y(X^2, y^2) \Rightarrow Y^4$

$f_z(X^2, y^2) \Rightarrow Z^3$

t →

Szinkron S.H. működése Mealy modell esetén ('X' megelőzi 'y' változását)

X: lefutó élre vált (+dt) ↘

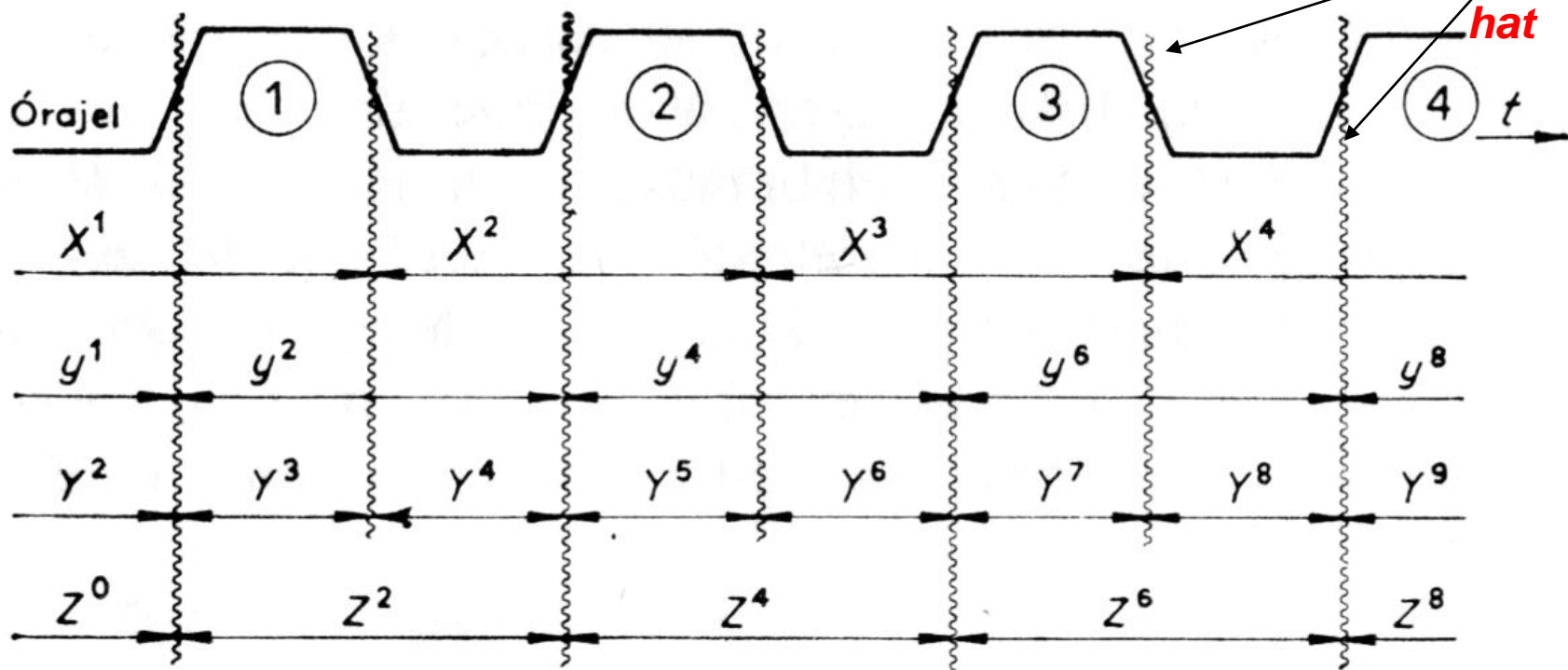
y: felfutó élre vált ↗

Szinkron S.H. működése Moore modell esetén

$$f'_z(y) \Rightarrow Z$$

$$f_y(X, y) \Rightarrow Y$$

változhat

X: lefutó élre vált ↘

y: felfutó élre vált ↗

index = azonos kombináció

Kezdetben: $f_y(X^1, y^1) \Rightarrow Y^2$

Majd: $f_y(X^2, y^2) \Rightarrow Y^4$

$$f'_z(y^2) \Rightarrow Z^2$$

DEF: Szinkronizációs feltételek

- Szinkron működéshez:
 - A $Y(y)$ visszacsatoló ágak órajel-vezérléssel (CLK) periodikusan megszakíthatóak legyenek (tartalmazzanak M' tároló-eleme(ke)t),
 - Az X bemeneti változások az órajellel szinkronban történjenek,
 - Definiálni kell a Z kimeneti kombinációk értelmezési időtartományát.

Összefoglalás:

■ Aszinkron S.H. tulajdonságai:

- Az *instabil* állapotok miatt a szükséges *szekunder változók* száma ált. *több*, mint szinkron esetben, ezért logikai tervezésük is bonyolultabb.
- A bemeneti változók gyakoriságát, vagyis a működési sebességet csak az *építőelemek jelterjedési és megszólalási késleltetése* korlátozza.
- A logikai tervezésük után *nem kell* szinkronizációs feltételeket biztosítani, azaz megépíthetők tisztán visszacsatolt K.H.-okkal is.

Összefoglalás:

■ Szinkron S.H. tulajdonságai:

- A stabil / instabil állapotok nincsenek külön értelmezve, ezáltal a szükséges *szekunder változók* száma ált. *kevesebb*, mint aszinkron esetben, ezért logikai tervezésük is *egyszerűbb* lehet.
- A bemeneti változók gyakoriságát, vagyis a működési sebességet a *választott működési frekvencia (órajel)* korlátozza, ezért ált. lassabbak mint az ütemezés nélküli aszinkron sorrendi hálózatok.
- A logikai tervezésük után a *szinkronizációs feltételeket* biztosítani kell (M).
- A bemeneti változásokra és a kimeneti kombináció értelmezésére a *szinkronizációs feltételeknek* kell teljesülniük.

Sorrendi (szekvenciális) hálózatok működésének leírása

Sorrendi (szekvenciális) hálózatok működésének leírása - **Állapottábla**

- Egyértelmű működés leírásához az szükséges, hogy ismerjük az f_z és f_y leképezéseket.
- **Def: Állapottábla:** a táblázat mindenegyes rovatába/cellájába azokat az **Y** és **Z** kombinációkat kell beírni, amelyeket a leképezések az adott cellához rendelt **X** és **y** kombinációk fennállása esetén hoznak létre.

PI: Állapottábla

- X: 4 bemeneti kombináció
- y/Y: 4 szekunder változó (állapot) kombináció
- Z: 4 kimeneti kombináció

		00	01	10	11
$y \backslash X$		X^1	X^2	X^3	X^4
00	y^1	$Y^1 Z^1$	$Y^2 Z^4$	$Y^4 Z^2$	$Y^4 Z^4$
01	y^2	$Y^1 Z^4$	$Y^2 Z^3$	$Y^2 Z^2$	$Y^3 Z^1$
10	y^3	$Y^4 Z^3$	$Y^3 Z^1$	$Y^3 Z^3$	$Y^1 Z^2$
11	y^4	$Y^4 Z^2$	$Y^2 Z^2$	$Y^3 Z^3$	$Y^2 Z^3$

PI:

$$f_y(X^1, y^1) \Rightarrow Y^1$$

$$f_z(X^1, y^1) \Rightarrow Z^1$$

Tömör jelölés: felső indexek az egyes kombinációkat jelölik (a megfelelő bináris számok helyett - 00...11)

Példa 1. **Aszinkron** működés:

- Kezdeti stabil állapot, Tfh: $X=X^1$, $y=y^1$, $Y=Y^1$, $Z=Z^1$
 - Stabil állapotot „**karikázva** jelöljük”: ahol az $Y^i=y^i$ indexekkel azonos
 - Tfh:** $X^1 \rightarrow X^2 \rightarrow X^3 \rightarrow X^1 \rightarrow X^3 \rightarrow X^4 \rightarrow X^3$ bemeneti változások lesznek

$y \backslash X$	X^1	X^2	X^3	X^4
y^1	$Y^1 Z^1$	$Y^2 Z^4$	$Y^4 Z^2$	$Y^4 Z^4$
y^2	$Y^1 Z^4$	$Y^2 Z^3$	$Y^2 Z^2$	$Y^3 Z^1$
y^3	$Y^4 Z^3$	$Y^3 Z^1$	$Y^3 Z^3$	$Y^1 Z^2$
y^4	$Y^4 Z^2$	$Y^2 Z^2$	$Y^3 Z^3$	$Y^2 Z^3$

Megj: X-el csak akkor lépünk, amikor megvártuk a stabil állapotot.

Hálózat oszcillál!
(9-10-11-12 átmenetek után nem kerülünk újból stabil állapotba, hogy X-el léphessünk!)

Megj: Aláhúzással jelölve a stabil állapothoz tartozó kimenetet

X^1	X^2	X^3	X^1	X^3	X^4	X^3
<u>Z^1</u>	<u>Z^4</u> <u>Z^3</u>	<u>Z^2</u>	<u>Z^4</u> <u>Z^1</u>	<u>Z^2</u> <u>Z^3</u> <u>Z^3</u>	<u>Z^2</u> <u>Z^4</u> <u>Z^3</u> <u>Z^1</u>	

Példa 1.: (aszinkron következtetés)

„Szükséges és elégséges feltétel”

- X^4 fennállása esetén a hálózat oszcillál. Ciklusba kerülünk, amiből nem jutunk stabil állapotba (instabil állapotokban maradunk).
- X^4 jelű oszlopban stabil állapotot nem tudunk kijelölni kezdetben az állapottáblán!
- Következmény: **Oszcilláció**
- DEF: Akkor NEM léphet fel oszcilláció (**szükséges feltétel**) ha az állapottábla *minden oszlopában* legalább egy stabil állapot van!
- DEF: Akkor NEM léphet fel oszcilláció, tehát az **elégséges feltételhez** annak is teljesülnie kell, hogy a hálózat minden egyes bemeneti kombinációra, vagyis minden oszlopban *eljusson* egy stabil állapotba!

Példa 1. Szinkron működés:

- Kezdeti állapot, Tfh: $X=X^1$, $y=y^1$, $Y=Y^1$, $Z=Z^1$
 - Tfh: $X^1 \rightarrow X^2 \rightarrow X^3 \rightarrow X^1 \rightarrow X^3 \rightarrow X^4 \rightarrow X^3$ bemeneti változások lesznek

$y \backslash X$	X^1	X^2	X^3	X^4
y^1	$Y^1 Z^1$	$Y^2 Z^4$	$Y^4 Z^2$	$Y^4 Z^4$
y^2	$Y^1 Z^4$	$Y^2 Z^3$	$Y^2 Z^2$	$Y^3 Z^1$
y^3	$Y^4 Z^3$	$Y^3 Z^1$	$Y^3 Z^3$	$Y^1 Z^2$
y^4	$Y^4 Z^2$	$Y^2 Z^2$	$Y^3 Z^3$	$Y^2 Z^3$

Megj: 1. CLK-ra az Y^1 válik y^1 -vé ($y^1 = Y^1$).

Majd y^1 visszahatása után fellépő X^2 állapota továbbra is az 1. sorban marad (y^1 miatt!), de a 2. oszlop lesz

Megj: minden bemeneti kombinációhoz két kimeneti kombináció is tartozhat, melyből a kimeneti szinkronizáció választja ki a helyeset.

X^1	X^2	X^3	X^1	X^3	X^4	X^3
$Z^1 Z^1$	$Z^4 Z^3$	$Z^2 Z^2$	$Z^4 Z^1$	$Z^2 Z^3$	$Z^3 Z^1$	$Z^2 Z^2$

Példa 1.: (szinkron folytatása)

- DEF: Szinkron működés az állapottábla alapján formálisan is megfogalmazható:
 - Egy adott rovatból/cellából kiindulva mindig abba a rovatba/cellába jutunk, amelynek ***i.* sorát** a **kiindulási** rovatban szereplő **Y^i** kombináció, ***j.* oszlopát** pedig az új **X^j** bemeneti kombináció jelöli ki!
- Látható, hogy a szinkron/aszinkron működés eltérő lehet azonos állapottábla és bemeneti kombináció változás esetén is!
- Továbbá X^4 fennállása nem okoz oszcillációt szinkron esetben.

Állapottábla „don't care” esetre

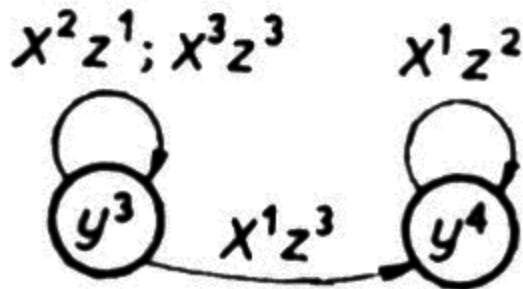
- Állapottáblának lehetnek olyan rovatai is, amelyben nem szerepel előírt Y Z kombináció: *don't care* (közömbös) állapotok és kimenetek.
- Ekkor intuitív módon, *tetszőlegesen* tölthető ki az állapottábla, úgy hogy a kialakuló S.H. a lehető leggazdaságosabb legyen.
- Ezeket **Nem Teljesen Specifikált Állapottábláknak (NTSÁ)** nevezzük.

DEF: Állapotgráf

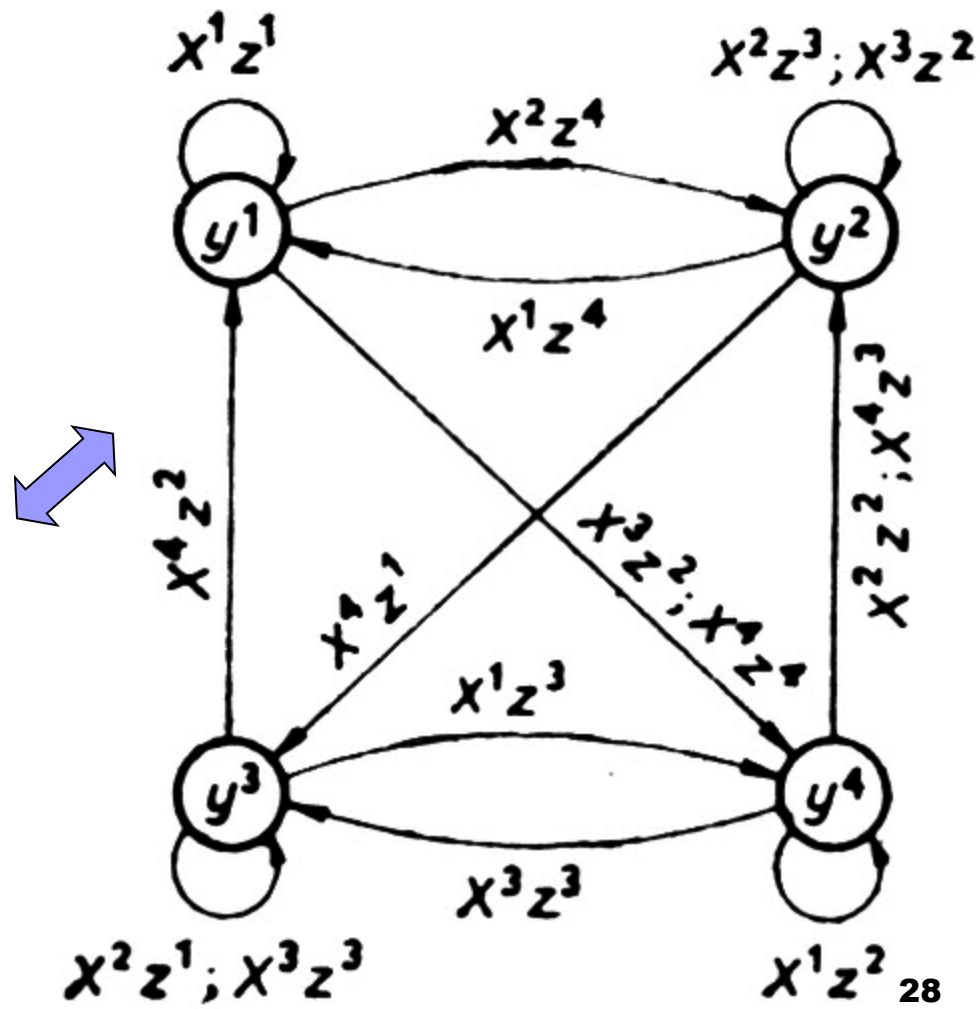
- Állapottábla ekvivalens grafikus ábrázolási módja S.H. működésének leírására.
 - A hálózat állapotaira jellemző y kombinációknak **állapotokat** (kör), míg
 - a bemeneti X kombinációk hatására lejátszódó állapotváltozásokat **állapotátmenetekkel**, vagy **önvisszacsatolásokkal** (hurokkal) feleltetjük meg.

Példák: Állapotgráfok

a.) Tetszőleges példa:

b.) Korábbi állapottábla alapján felírva:

y \ X	X ¹	X ²	X ³	X ⁴
y ¹	Y ¹ Z ¹	Y ² Z ⁴	Y ⁴ Z ²	Y ⁴ Z ⁴
y ²	Y ¹ Z ⁴	Y ² Z ³	Y ² Z ²	Y ³ Z ¹
y ³	Y ⁴ Z ³	Y ³ Z ¹	Y ³ Z ³	Y ¹ Z ²
y ⁴	Y ⁴ Z ²	Y ² Z ²	Y ³ Z ³	Y ² Z ³

DEF: Állapotgráf **aszinkron** módú működésének feltételezése

- Csak azok az állapotgráfok értelmezhetők **aszinkron működés** feltételezésével, amelyekben minden egyes átvezető nyílra felírt X^i bemeneti kombináció előbb-utóbb olyan körhöz (állapothoz) vezet, amelyhez tartozó **önvisszacsatolás** (hurok) címkéjén ugyanaz az X^i bemeneti kombináció szerepel.
- **Szinkron esetre nincs kikötés**, tetszőleges gráfokra értelmezhető!

Elemi sorrendi hálózatok (tárolók / flip-flopok)

Elemi sorrendi hálózatok (tárolók / flip-flopok)

- Építőelem készlet, amely szinkron és aszinkron S.H. felépítésére alkalmas.
 - de tudjuk, hogy **aszinkron** megvalósítható K.H. *visszacsatolásával* is, ill.
 - **szinkron** esetben biztosítani kell a *szinkronizációs feltételeket* is!
- Elemi S.H. egyszerű építőelemek:
 - egyetlen szekunder változóval,
 - bemeneteik 1-, vagy 2- lehet.
 - egyetlen kimenetük van.

Elemi S.H (tárolók)

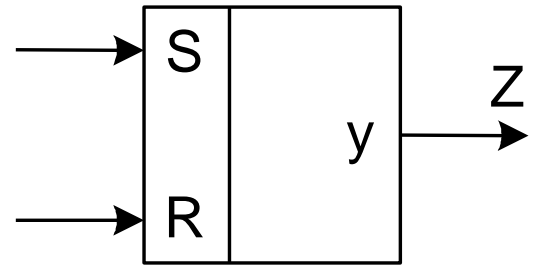
- Az ismertetendő elemi S.H.-k működése a **Moore modell** alapján definiált:

$$f'_z(y) \Rightarrow Z = y$$

- S-R (Set-Reset Flip-flop)
 - Szinkron/aszinkron
- J-K FF
 - csak szinkron
- T FF
 - csak szinkron
- D-G FF
 - Szinkron/aszinkron
- D FF
 - csak szinkron

Megj: A kimeneti kombináció azonos a szekunder kombináció bemenetre visszahatott értékével (két állapotot tudunk csak jellemezni '0' v. '1', billenő elemek)

1.) S-R flip-flop

■ Set-Reset tároló (beállítás-törlés)

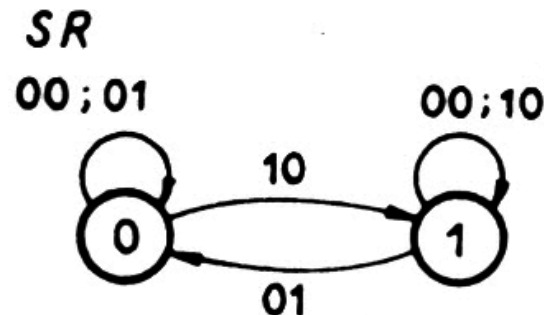
- Szinkron/aszinkron módon is értelmezhető

■ Működése:

- $S = '1'$ érték az FF állapotát (kimenetét) '1' re állítja
- $R = '1'$ érték az FF állapotát (kimenetét) '0' -ra állítja/reseteli
- $S=R='0'$ esetén az FF állapota (kimenete) nem változik, azaz tárol ($Y=y$)
- $S=R='1'$ esetén az FF állapota definiálatlan, nem megengedett (dont' care-el jelöljük)

S-R tárolók: Szinkron / aszinkron működés

Állapotgráf:

a.) Szinkron esetben:

SR \ y	00	01	11	10
0	0	0	-	1
1	1	0	-	1

Ha S=1,
írás akkor y:
0->1 lesz

Ha R=1,
törlés akkor
y: 1->0 lesz

Nem
megengedett
állapot
(R=S=1)

Tárol
(R=S=0)

b.) Aszinkron esetben:

SR \ y	00	01	11	10
0	0	0	-	1
1	1	0	-	1

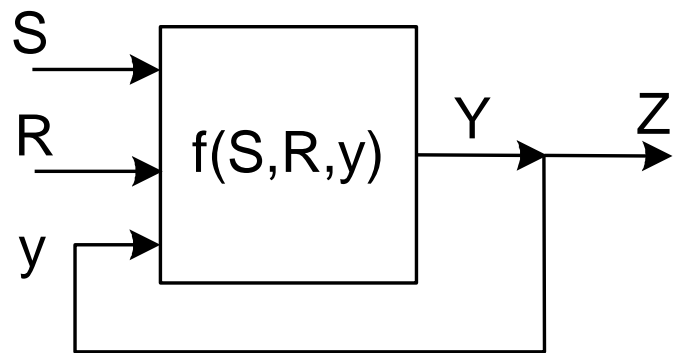
Stabil
állapotok

S-R tárolók: Karnaugh tábla és felépítés

Aszinkron esetben:

Y SR		R			
		S			
y		00	01	11	10
0	Y	0	0	-	1
		0	1	3	2
y	1	1	0	-	1
		4	5	7	6

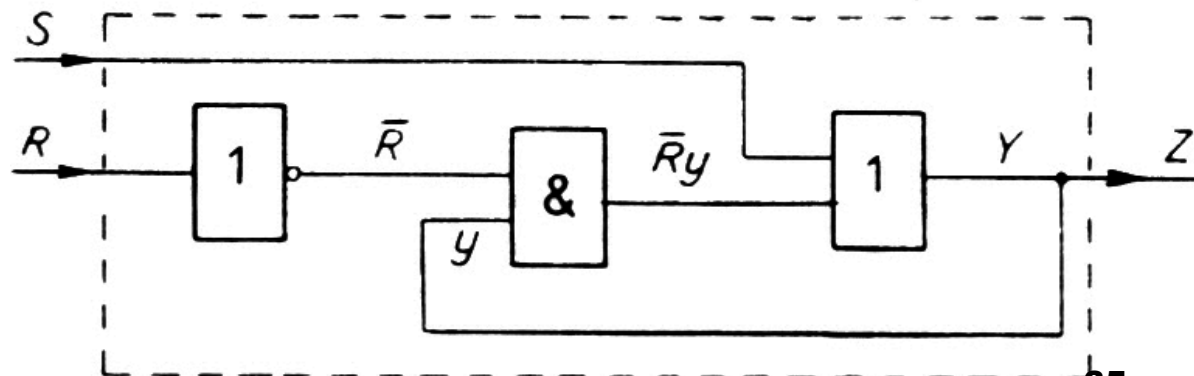
Blokkdiagram: Visszacsatolt K.H.-al megadható!

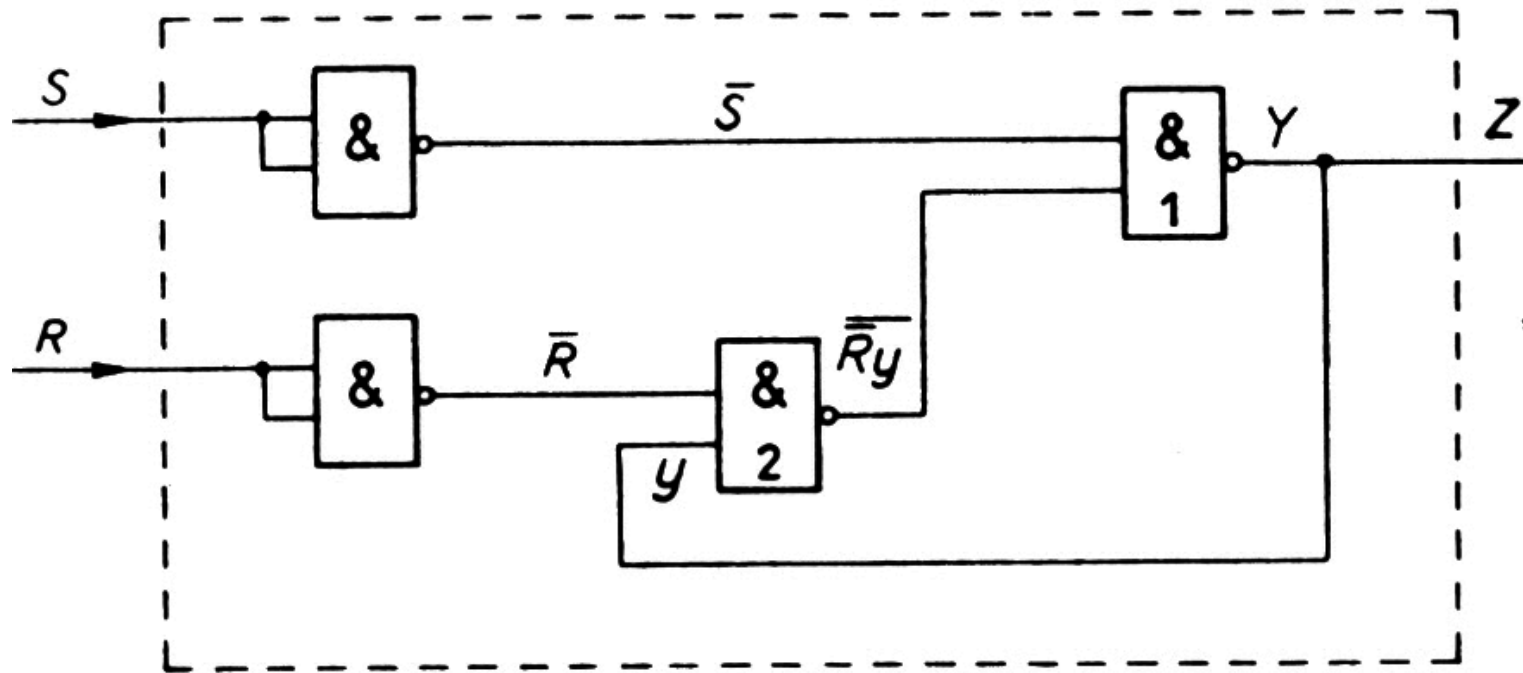
Egyszerűsített DNF alak és elvi logikai rajz:

$$Y = f_y(S, R, y) =$$

$$Z = Y = S + \bar{R}y$$

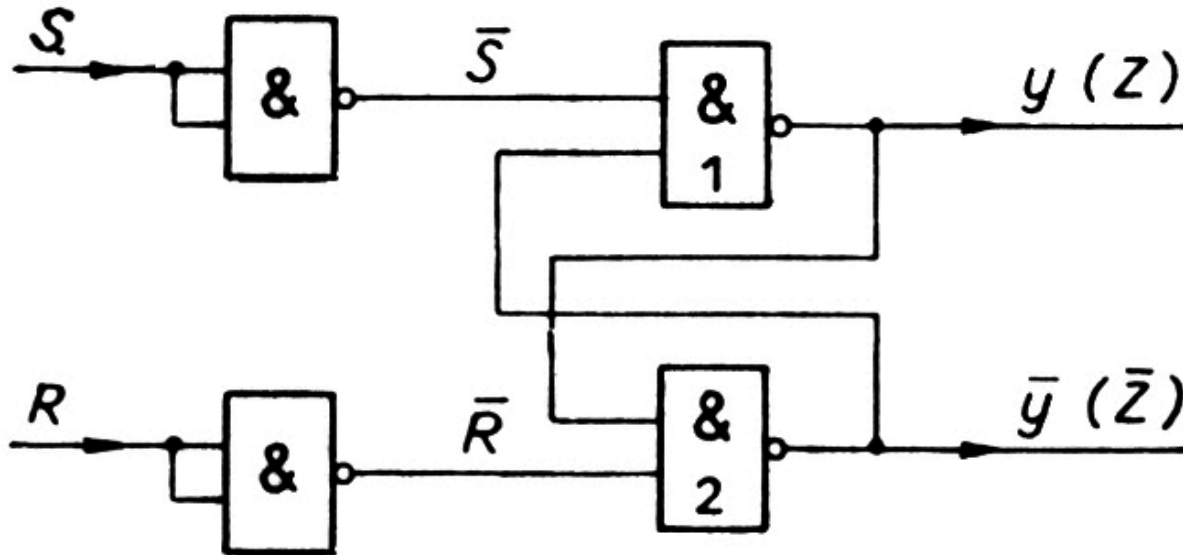
a.) Aszinkron S-R FF megvalósítása visszacsatolt K.H-al. tisztán NAND kapuk felhasználásával

$$Z = Y = S + \overline{R}y = \overline{\overline{S} \cdot \overline{\overline{R}y}}$$

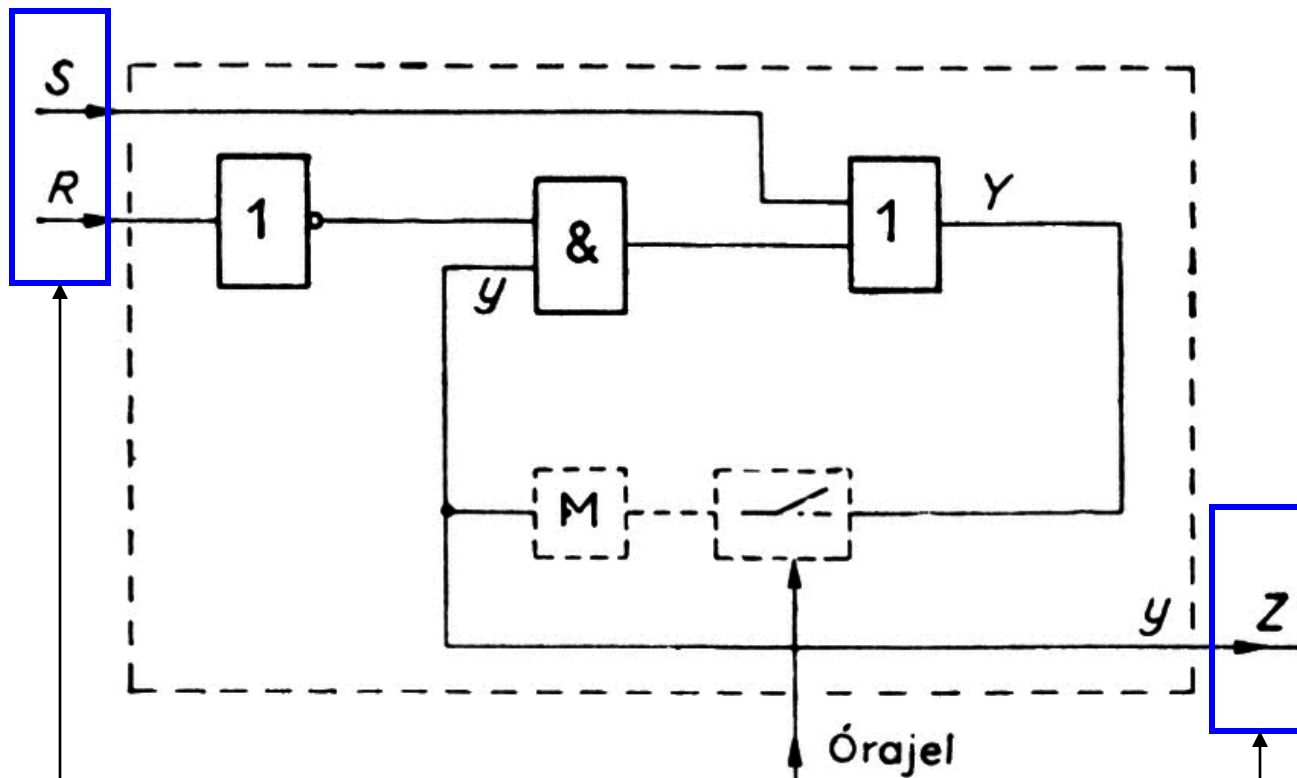
a.) Aszinkron S-R FF megvalósítása visszacsatolt K.H-al. tisztán NAND kapuk felhasználásával

Szokásos szakirodalmi ábrázolás

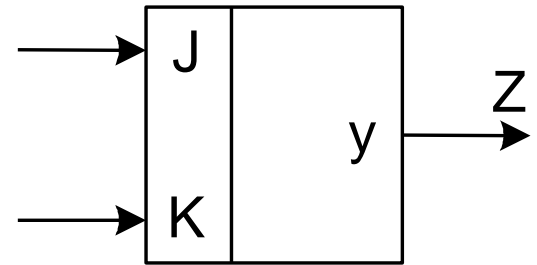
$$Z = Y = S + \bar{R}y = \overline{\overline{S} \cdot \overline{\bar{R}y}}$$

b.) Szinkron S-R FF megvalósítása órajel-vezérlésű kapcsoló segítségével

$$Z: y = M[Y] = S + \bar{R}y$$

2.) J-K flip-flop

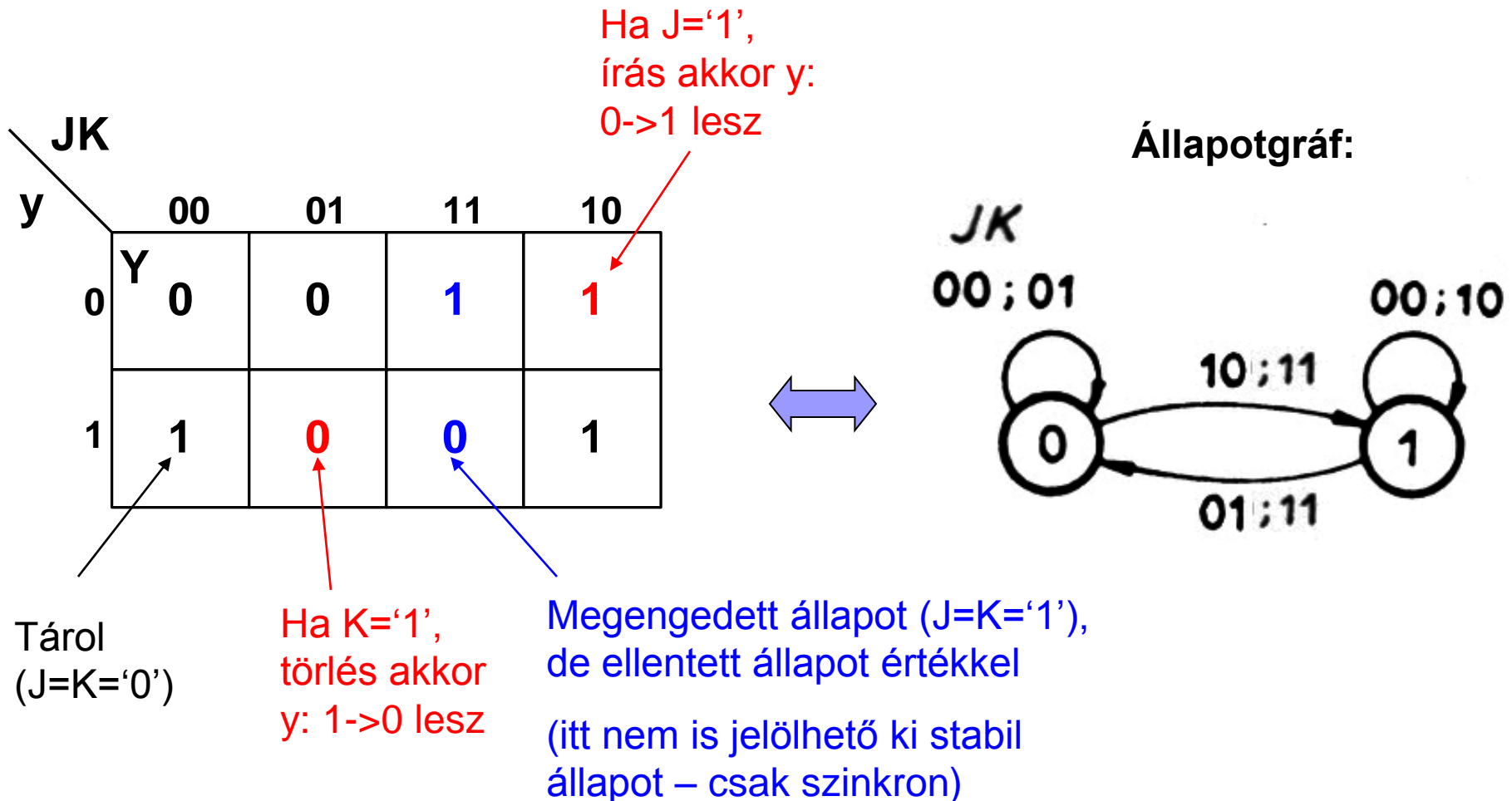
■ J-K tároló (S-R tárolóból származtatva)

- Csak szinkron módon értelmezhető

■ Működése:

- $J = (S) = '1'$ érték az FF állapotát (kimenetét) '1' re állítja
- $K = (R) = '1'$ érték az FF állapotát (kimenetét) '0' –ra állítja/reseteli
- $J = K = '0'$ esetén az FF állapota (kimenete) nem változik, azaz tárol ($Y = y$)
- **Változás!** $J = K = '1'$ esetén az FF állapota is megengedett, de a J-K FF a mindenkori tárolt *állapot* értéket az *ellentettjére* változtatja.

J-K tároló: Szinkron működés

J-K tárolók: Karnaugh tábla és felépítés

Y

JK		K			
		J			
y	00	01	11	10	
	0	0	1	1	
y	1	0	0	1	
	1	0	0	1	

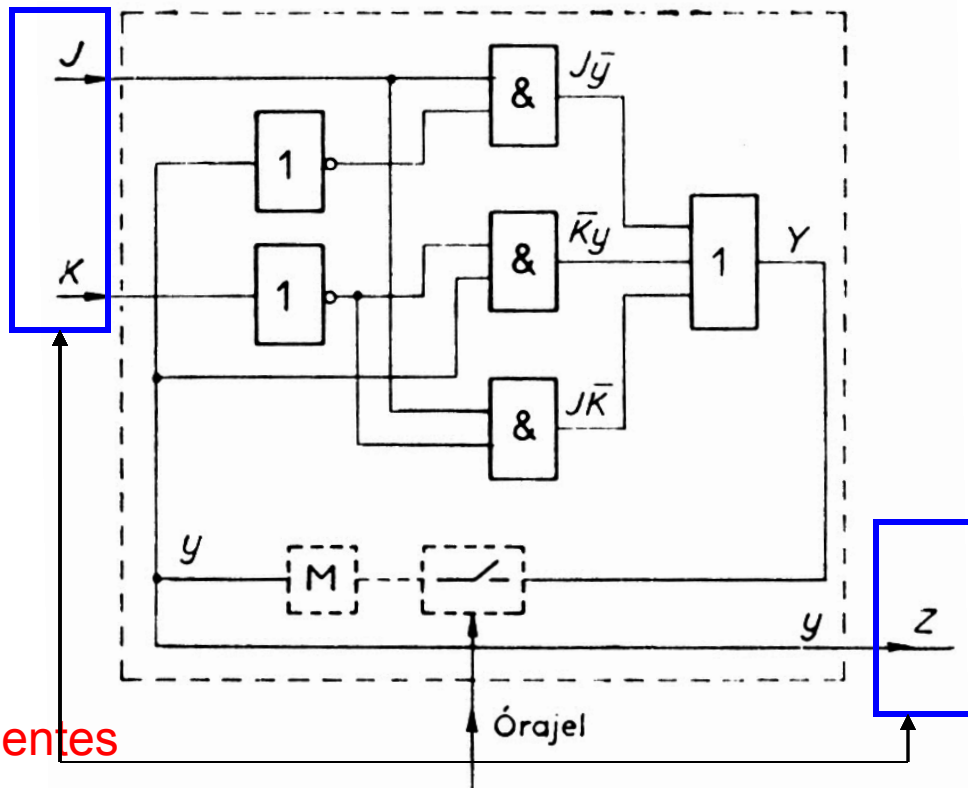
Egyszerűsített DNF alak és elvi logikai rajz:

$$Y = f_y(J, K, y) =$$

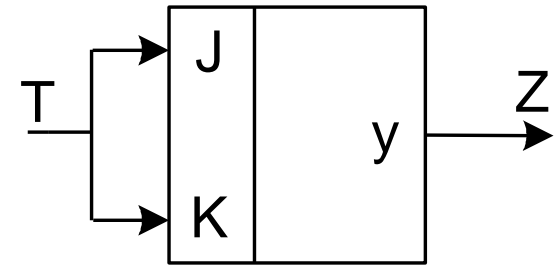
$$Y = J\bar{y} + \bar{K}y + J\bar{K}$$

Hazárdmentes (statikus) hálózathoz

Szinkron J-K FF

3.) T flip-flop

■ T tároló (J-K tárolóból származtatva)

- $J=K$; J és K bemenetek összekötve
- Csak szinkron módon értelmezhető

■ Működése:

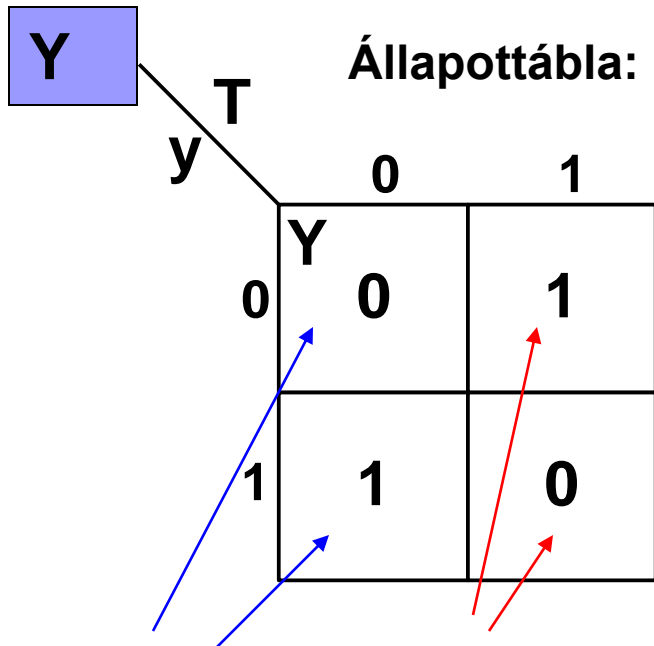
- Kizárólag $JK='11'$ vagy $'00'$ kombinációk megengedettek
- $T='1'$ == ($JK='11'$) T FF állapota az ellenkezőjére változik
- $T='0'$ == ($JK='00'$) T FF állapota nem változik (tárol)

JK		K			
		00	01	11	10
y	0	0 0	0 1	1 3	1 2
	1	1 4	0 5	0 7	1 6

Two red diagonal lines are drawn across the table, one from the top-left to the bottom-right and another from the top-right to the bottom-left, crossing at the center cell (JK=01, y=0).

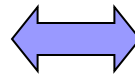
T tároló: Szinkron működés

Szinkron: mivel $T=1$ esetén nem képzeltető el stabil állapot!

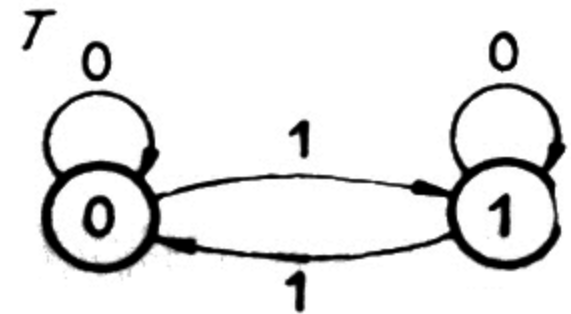

állapot
(tárolási
mód)

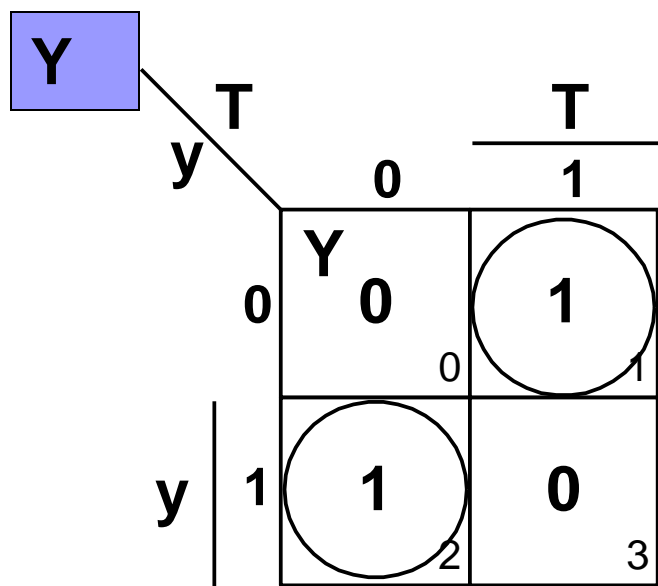
Ha $T=1$,
negálás lesz
(\bar{y})
(toggle mód)

Állapotgráf:

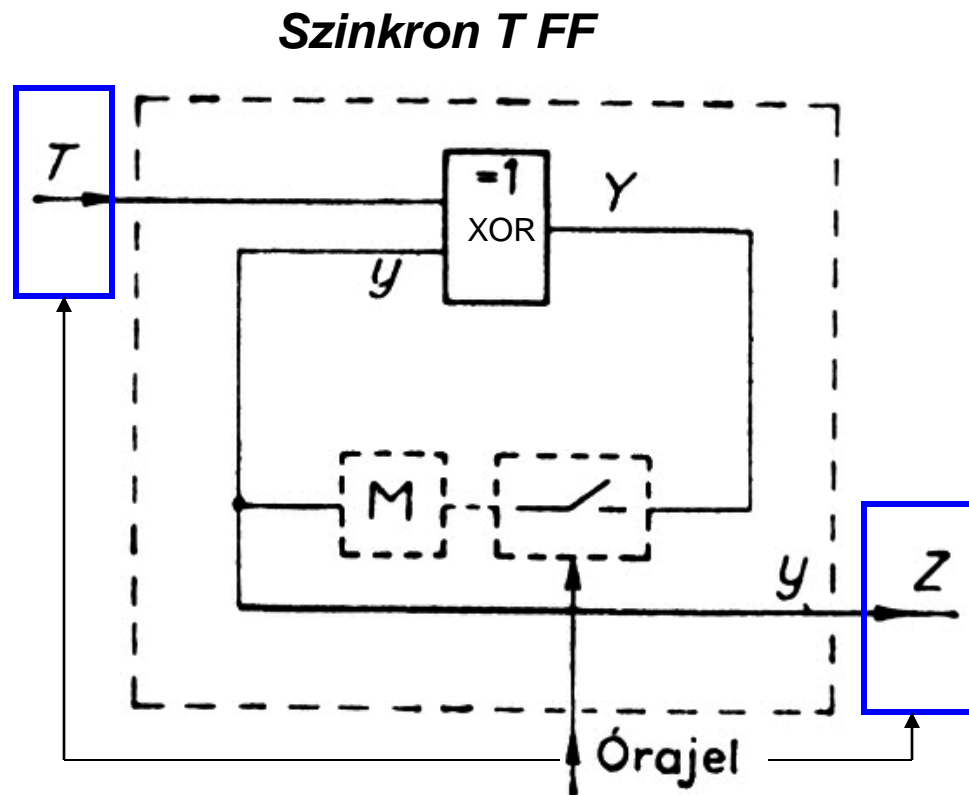
T tároló: Karnaugh tábla és felépítés

Egyszerűsített DNF alak és elvi logikai rajz:

$$Y = f_y(T, y) =$$

$$Y = T\bar{y} + \bar{T}y = T \oplus y = // S_1^2(T, y)$$

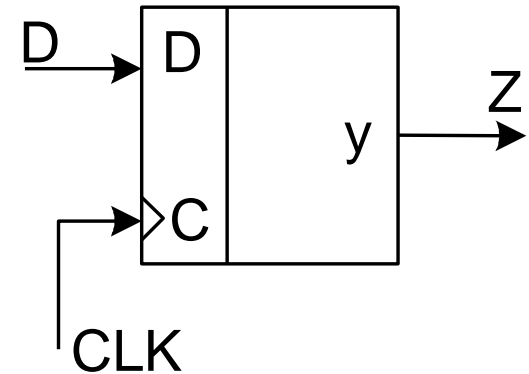
4.) D flip-flop

■ D tároló (J-K tárolóból származtatva)

- J≠K különböző bemenetek a megengedett D tároló bemenetek ('01' v '10' kombinációk)
- J=K bemenetek nem megengedettek!
- Csak szinkron módon értelmezhető (C)*

■ Működése:

- Kizárólag JK='01' vagy '10' kombinációk megengedettek
- $D = '0'$ == (JK='01') D-FF állapota változik ('0'-t tárol)
- $D = '1'$ == (JK='10') D-FF állapota változik ('1'-et tárol)
- Tehát egy órajel ciklus ideig tároljuk a bemenetre érkezett értéket, változás a CLK élére történhet

JK		K			
		00	01	11	10
y	0	0 0	0 1	1 3	1 2
	1	1 4	0 5	0 7	1 6

D tároló: Szinkron* működés

Állapottábla alapján lehetne akár aszinkronként is értelmezni, mivel $D='0'$ és $D='1'$ bemenet esetén is lehet stabil állapot, DE nem oldaná meg az előírt logikai feladatot a bemeneti kombinációkra. Ezért **csak szinkronként alkalmazzuk különböző S.H.-ok visszacsatoló ágaiban!*

		D	
		0	1
y	0	Y 0	1
	1	0	1

Stabil állapotok (tárol)

Ha $D='1'$ és $y='0'$ volt, vagy fordítva, akkor felülírja a bemenet az állapotot

Állapottábla két sora azonos, azaz logikailag 1 állapota lehetne csak \rightarrow K.H.-ként megvalósítható.

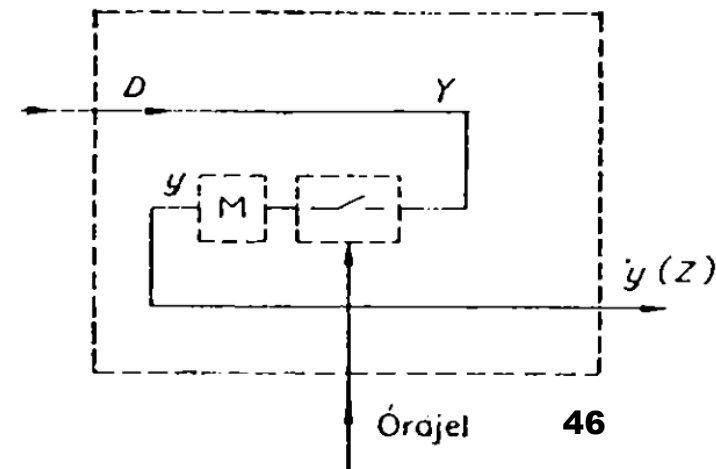
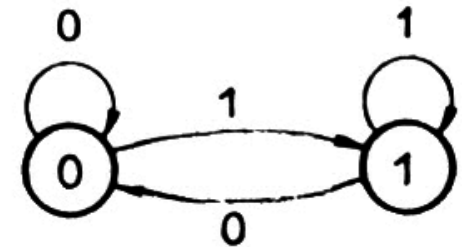
Másrészt:

$$Y \neq y$$

Y nem függ y -tól!

- Aszinkron: —
- Szinkron: CLK

D Állapotgráf:

D tároló: Karnaugh tábla és felépítés

		<u>D</u>	
		0	1
Y y	0	0	1
	1	0	1
		0	1

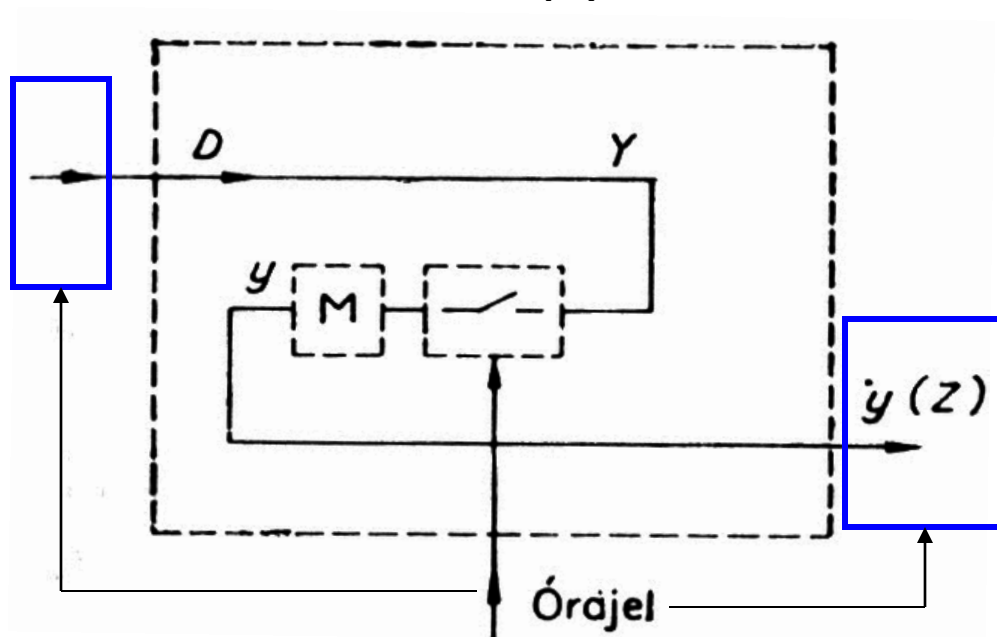
1
2
3

Egyszerűsített DNF alak és elvi logikai rajz:

$$Y = f_y(D, y) =$$

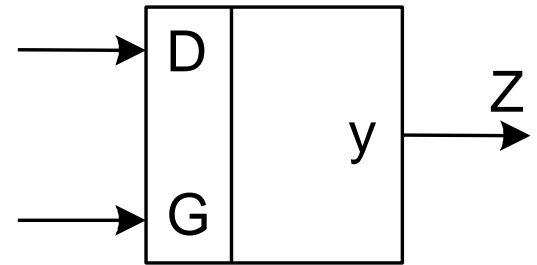
$$Y = D \quad \text{y-tól független!!}$$

Szinkron D(C) FF

D-FF-et a sorrendi hálózatok visszacsatoló ágaiban feltételezett elemként lehet felhasználni!!

5.) D-G flip-flop

■ D-G tároló (Data-Gate)

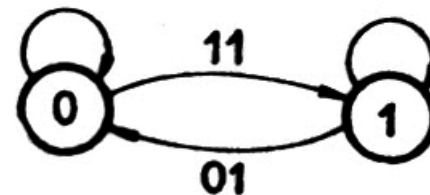
- Szinkron/aszinkron módon is értelmezhető

■ Működése:

- $G = '1'$ időtartama alatt a D-G FF kimenete (állapota) követi a D bemenetre érkező jelváltozásokat, tehát $Y = D$
- Ha viszont $G = '0'$, akkor egy újabb $G = '1'$ -ig a D-G FF a D bemeneti értéktől függetlenül megtartja a korábbi bemeneti értéket.

D-G tárolók: Szinkron / aszinkron működés

Állapotgráf: DG 00; 01; 10 00; 10; 11

a.) Szinkron esetben:

		DG			
		00	01	11	10
y	0	Y 0	0	1	0
	1	1	0	1	1

Ha G='0',
akkor korábbi
állapot (Y=y)

Ha G='1', új
állapot Y=D, ami
lehet '0' v '1'

b.) Aszinkron esetben:

		DG			
		00	01	11	10
y	0	Y 0	0	1	0
	1	1	0	1	1

Stabil
állapotok

D-G tárolók: Karnaugh tábla és felépítés

Aszinkron esetben:

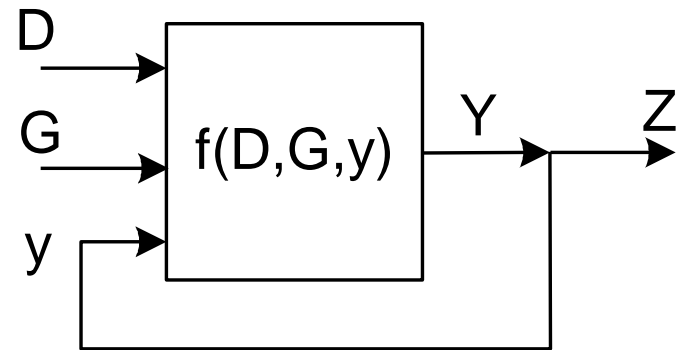
Y DG		G			
		D			
y	0	00	01	11	10
	1	0	0	1	0
		0	1	3	2
		4	5	7	6

Egyszerűsített DNF alak

$$Y = f_y(D, G, y) =$$

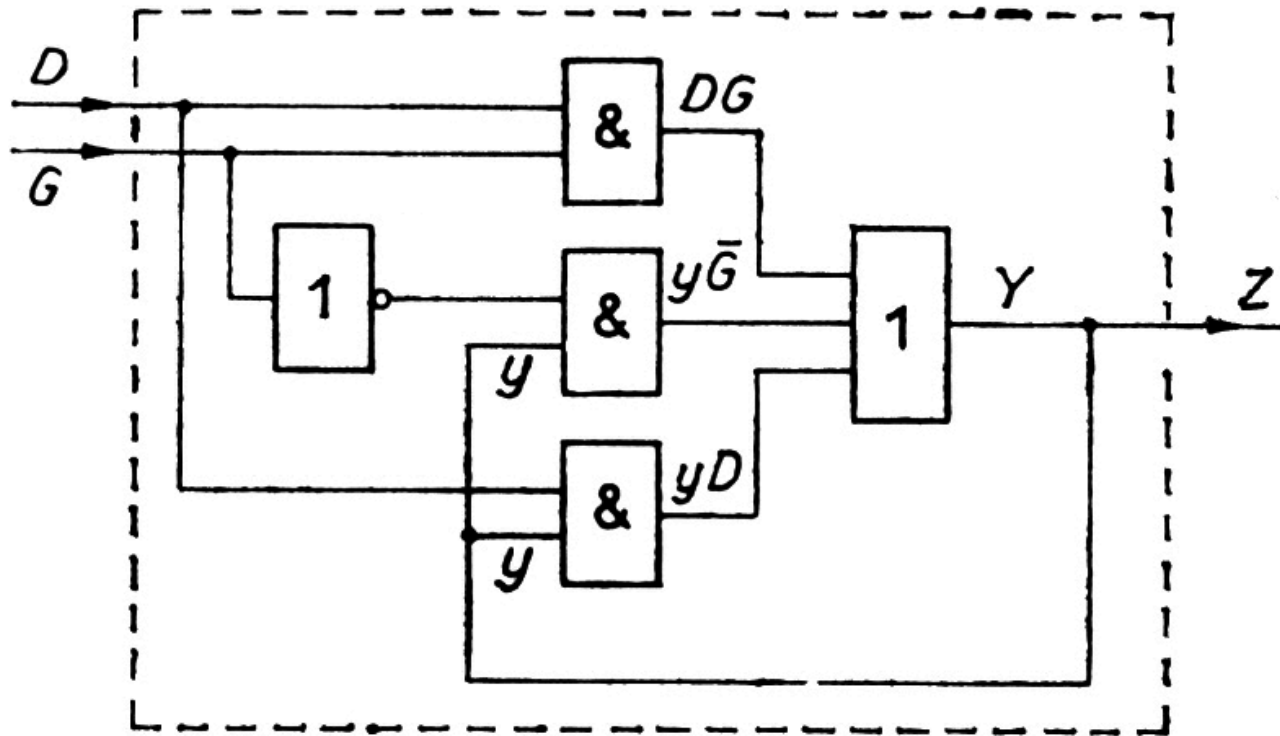
$$Y = Z = DG + \bar{G}y + Dy$$

Blokkdiagram: Visszacsatolt K.H.-al is megadható!

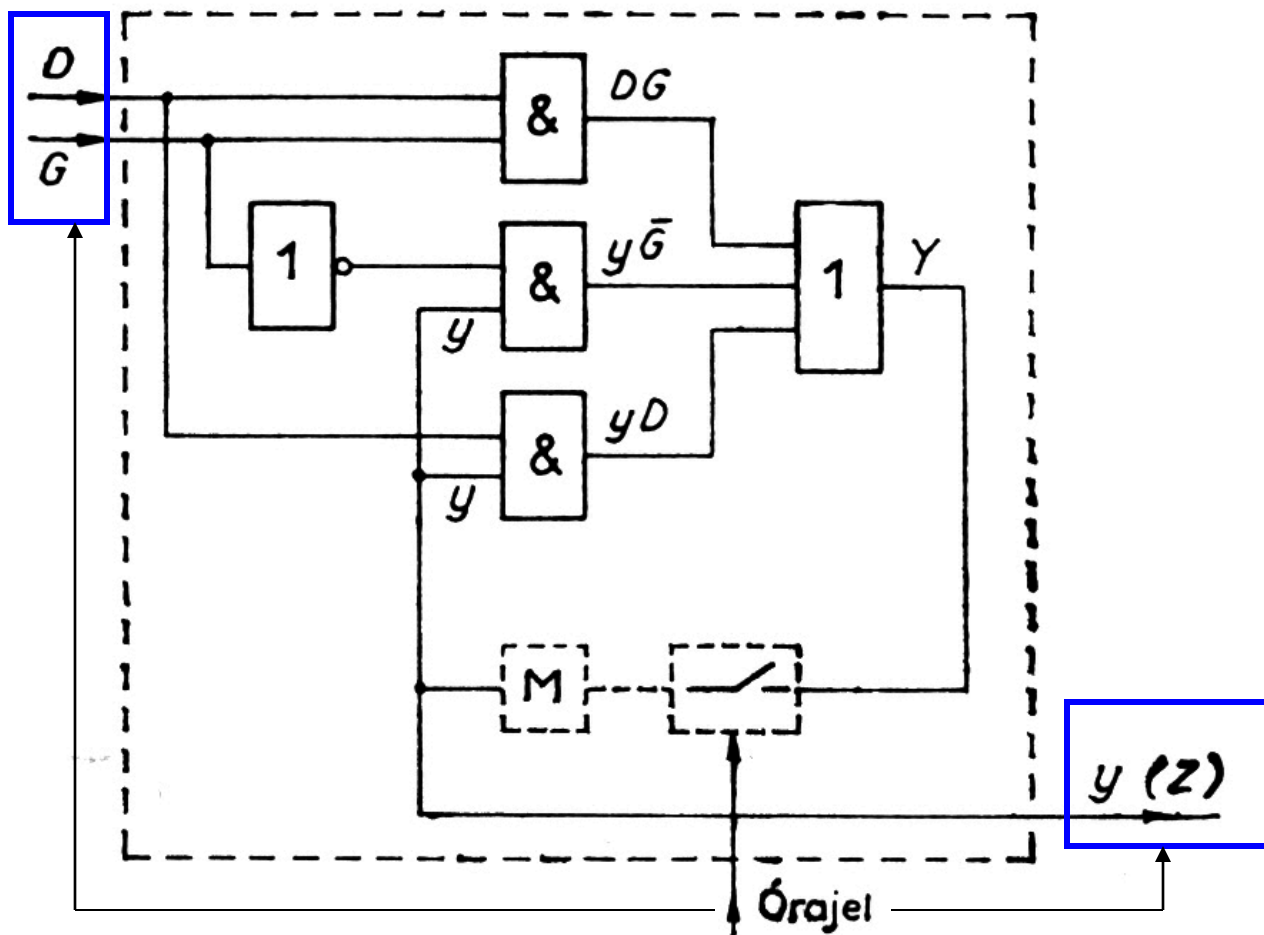
Hazárdmentes
(statikus)
hálózathoz

a.) Aszinkron D-G FF megvalósítása visszacsatolt kétszintű K.H-al. – elvi logikai rajz

$$Y = Z = DG + \bar{G}y + Dy$$

b.) Szinkron D-G FF megvalósítása órajel-vezérlésű kapcsoló segítségével

$$Z: y = M[Y] = DG + \bar{G}y + Dy$$

Összefoglaló „paraméter” táblázat: flip-flopok működése

Flip-flop megnevezése	Az $f_y(X,y)$ leképezést megvalósító logikai függvény	A szükséges bemeneti kombináció, ha $yY =$				Megjegyzés
		00	01	10	11	
S-R	$Y = S + \bar{R}y$	SR 0 -	10	01	- 0	aszinkron / szinkron
J-K	$Y = J\bar{y} + \bar{K}y (+JK)$	JK 0 -	1 -	-1	- 0	szinkron
T	$Y = \bar{T}y + T\bar{y}$	T 0	1	1	0	szinkron
D-G	$Y = DG + \bar{G}y (+Dy)$	DG 0 - - 0	11	01	- 0 1 -	aszinkron / szinkron
D-/C/	$Y = D$	D 0	1	0	1	szinkron

Paraméter táblázat használata

- FF kiválasztása
- Bemeneti kombinációkra az állapottábla yY kombinációinak megadása
- Ebből az állapotgráf felírása

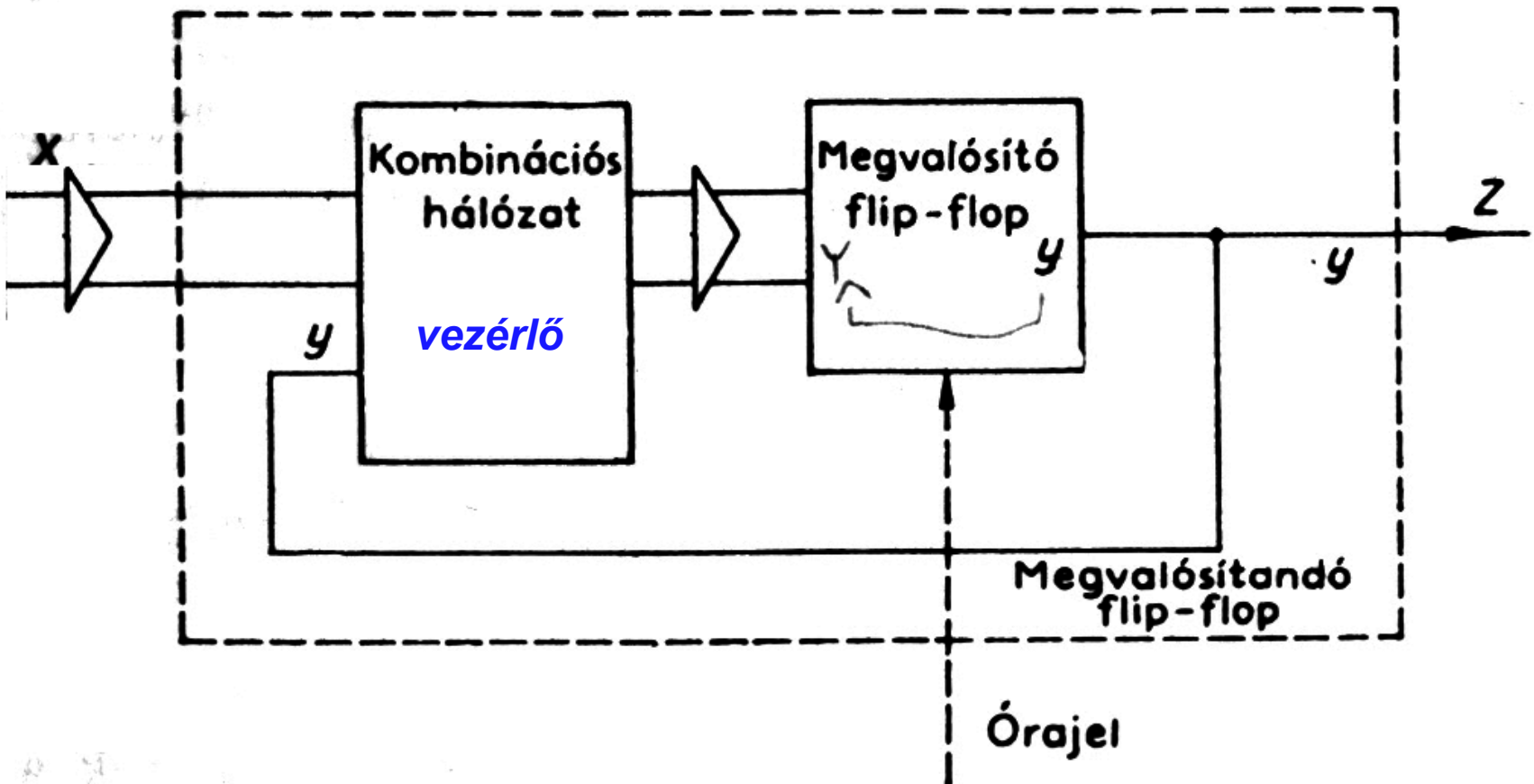

Különböző Flip-flopok felhasználása egymás megvalósítására

Különböző Flip-flopok felhasználása egymás megvalósítására

- A kiválasztott elemi tárolók bármelyikével az összes többi flip-flop megvalósítható.
- A *megvalósítandó* FF bemeneti kombinációiból egy K.H. állítja elő/mintegy vezérli a *megvalósító* (felhasznált) FF bemeneti kombinációit (lásd köv. ábra)
- **Fontos:** A sorrendi működést biztosító visszacsatolást nem az y visszavezetése képviseli, hanem a megvalósító / vezérelt FF-ban szükségszerűen meglévő (nem ábrázolt) $Y \rightarrow y$ belső összeköttetés, csatolás.

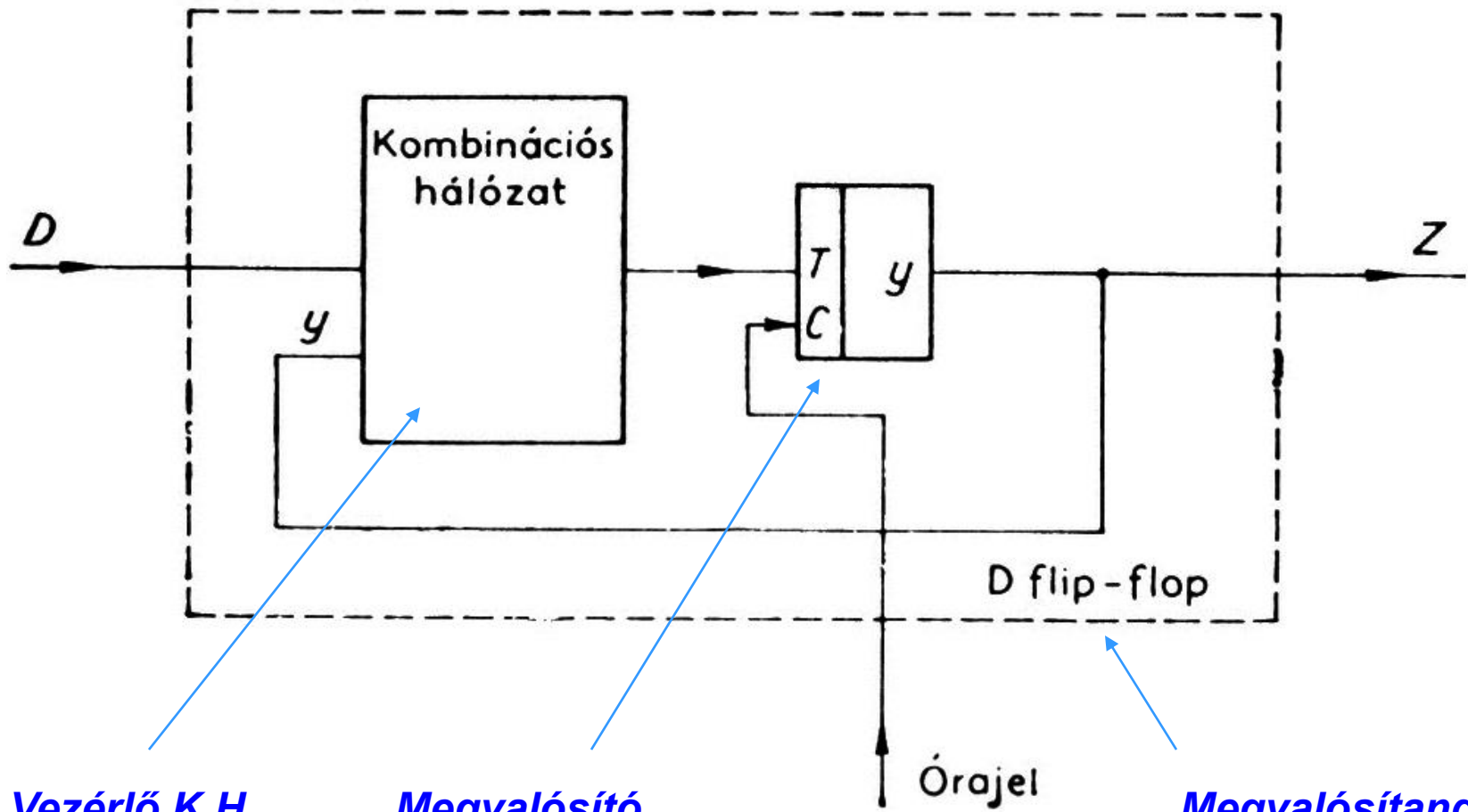
Flip-flop típusok egymás felhasználásával történő megvalósításának vázlatja

DEF: Vezérlési tábla

- **Vezérlési tábla** egy olyan speciális „állapottábla” amely a vezérlő K.H. kívánt működését írja le táblázatos formában: (pl. T \rightarrow D)
 - **Fejlécei** azonosak a megvalósítandó FF (pl. D*) állapotáblájának fejlécével,
 - Az egyes **celláiba/rovataiba** viszont nem Y értékeket írunk be, hanem azt a bemeneti kombinációt, amelyet a megvalósító/vezérelt FF-ra (pl. T*) kell juttatni ahhoz, hogy a megvalósítandó FF (pl. D*) állapotáblájának adott cellájához tartozó Y állapot létrejöjjön.
 - *zárójelben az előző példa alapján kapott FF-okat írtam, természetesen *bármilyen*, a megvalósításhoz felhasznált FF-páros lehet
 - A vezérlési tábla a megvalósító FF Karnaugh tábláját fogja megadni \rightarrow Minimalizáció

Példa 1.) D-FF ← T-FF-al történő megvalósítása – „rendszertervezési vázlat”

Vezérlő K.H

*Megvalósító
/vezérelt FF (pl. T)*

*Megvalósítandó
FF (pl. D)*

Példa 1.) D-FF \leftarrow T-FF-al történő megvalósítása

Megvalósítandó állapotáblája

D

$y \backslash D$	0	1
0	0	1
1	0	1

a)

Megvalósító állapotáblája = vezérlési tábla (vezérelt T)

T

$y \backslash D$	0	1
0	0	1
1	1	0

b)

$y Y = 01 \xrightarrow{\text{3.31.ábrán alapján}} T=1$
 „paraméter tábla”
 leolvasása

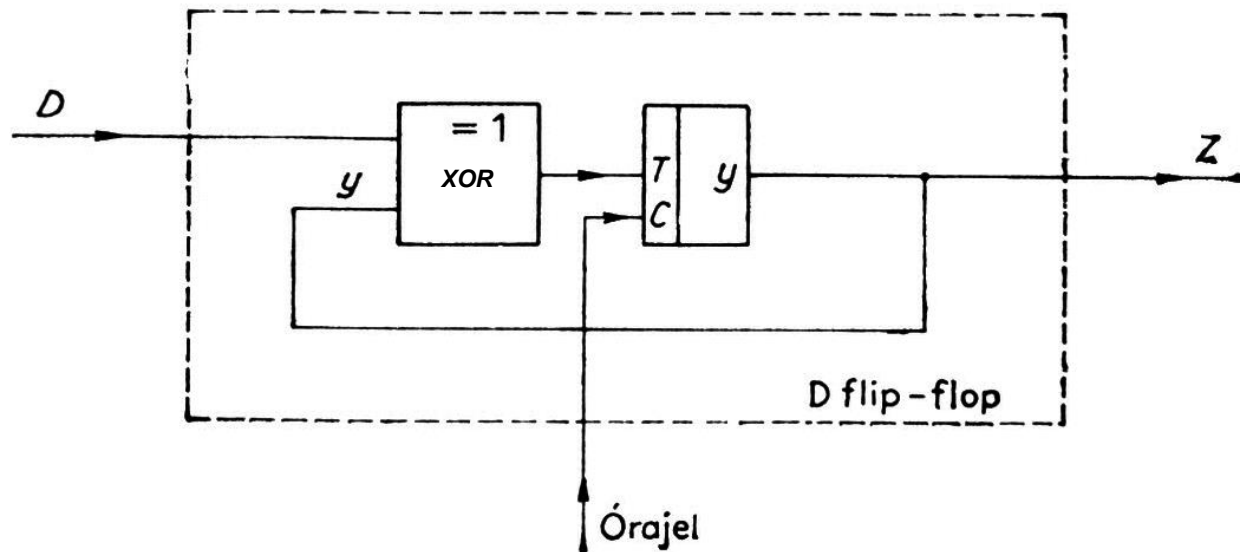
Példa 1.) D-FF ← T-FF-al történő megvalósítása

T

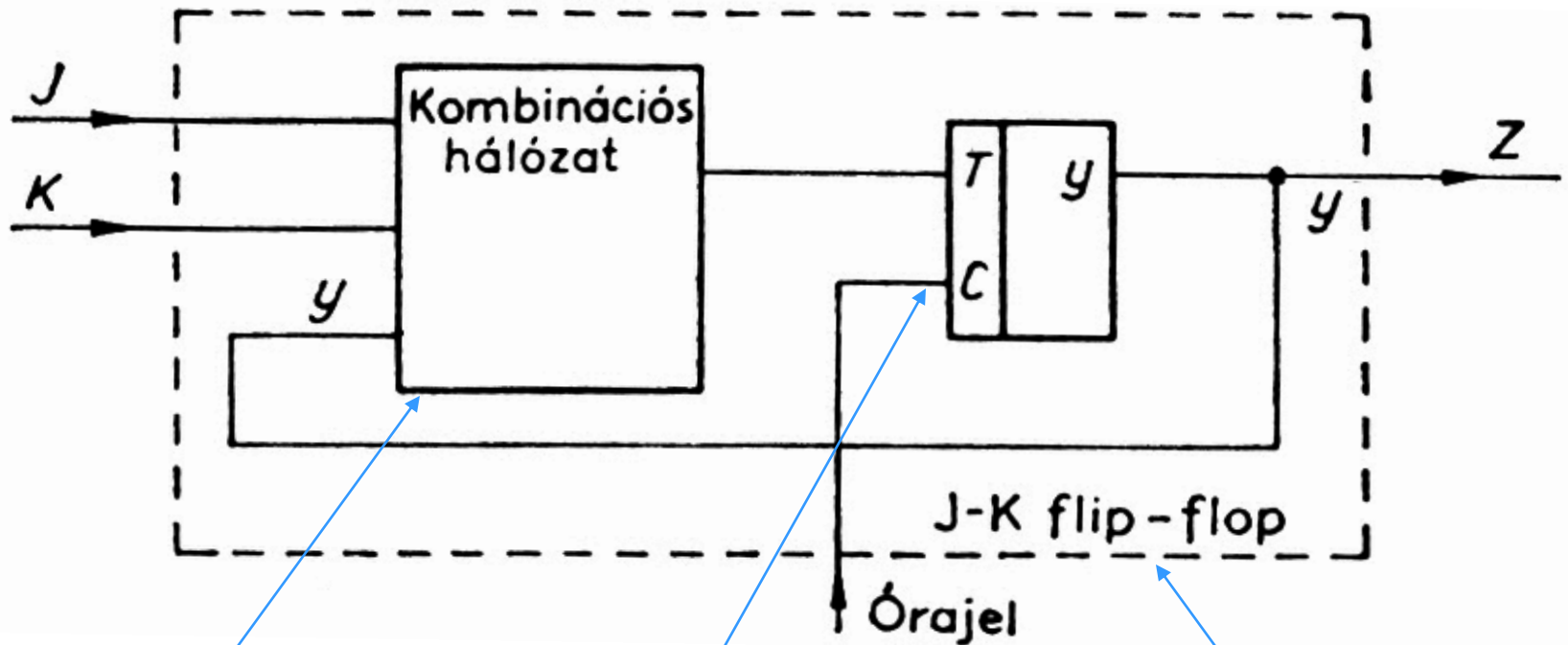
		D	
		0	1
y	0	0 ₀	1 ₁
	1	1 ₂	0 ₃

Egyszerűsített DNF alak és elvi logikai rajz:

$$T = f(D, y) = D\bar{y} + \bar{D}y = D \oplus y$$

Példa 2.) J-K-FF \leftarrow T-FF-al történő megvalósítása – „rendszertervezési vázlat”

Vezérlő K.H

Megvalósító
/vezérelt FF (pl. T)

Megvalósítandó
FF (pl. J-K)

Példa 2.) J-K-FF \leftarrow T-FF-al történő megvalósítása

Megvalósítandó állapotáblája

JK

$y \backslash JK$	00	01	11	10
0	0	0	1	1
1	1	0	0	1

Megvalósító állapotáblája = vezérlési tábla (vezérelt T)

T

$y \backslash JK$	00	01	11	10
0	T	0	1	1
1	0	1	1	0

$yY = 10$ $\xrightarrow{\text{3.31.ábra alapján}}$ „paraméter tábla”
leolvasása

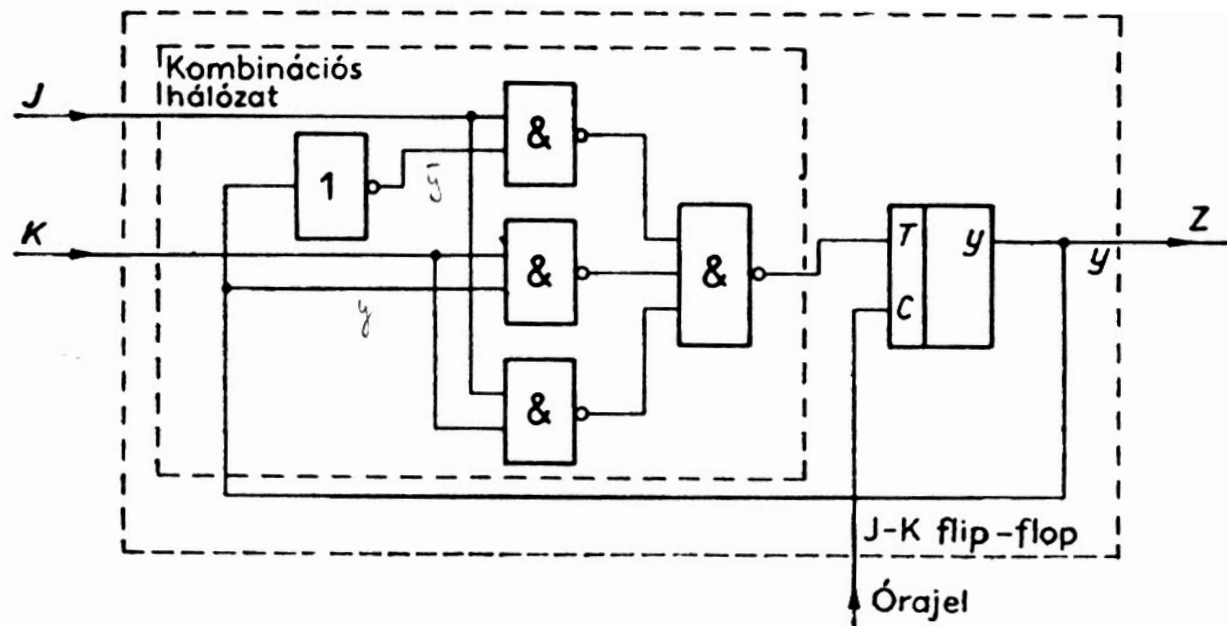
$T = 1$

Példa 2.) J-K-FF ← T-FF-al történő megvalósítása

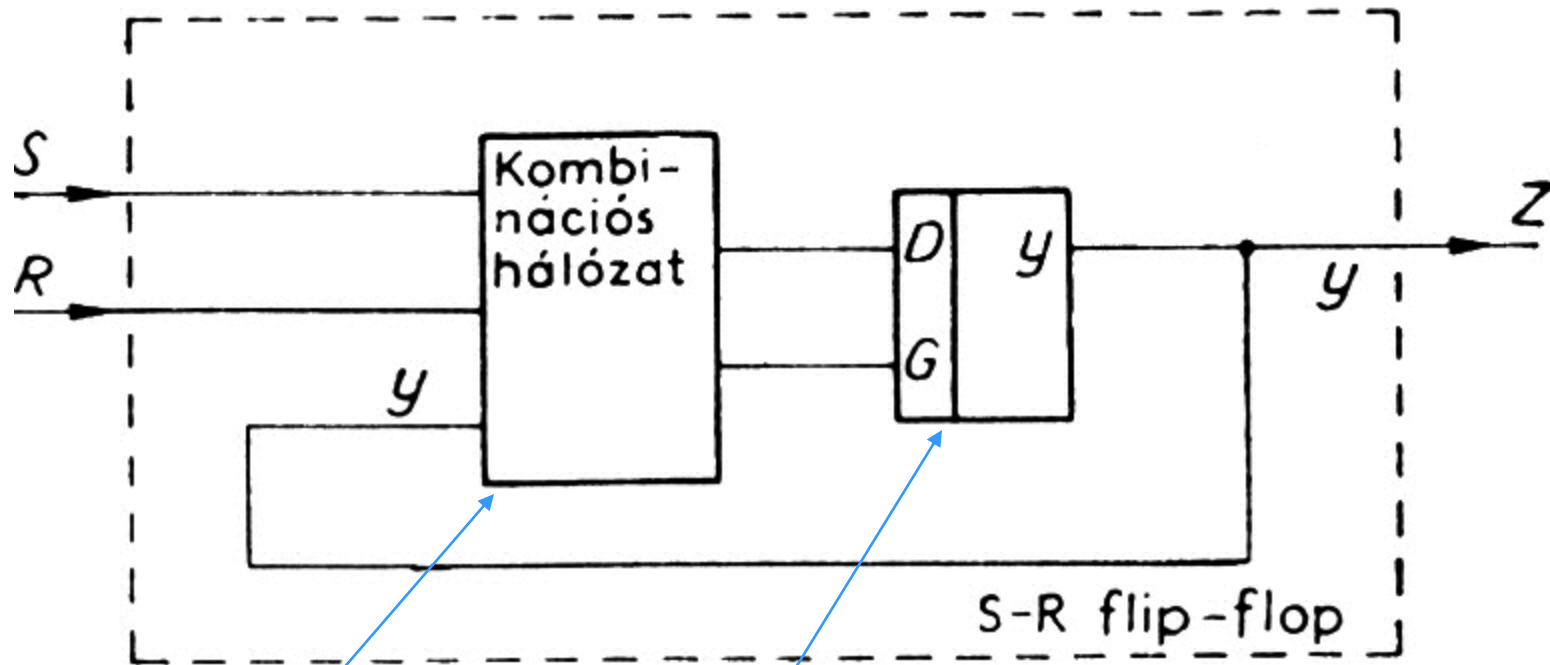
T JK		K			
		J		J	
y		00	01	11	10
0		0	0	1	1
1		0	1	1	0

Egyszerűsített DNF alak és elvi logikai rajz:

$$T = f(J, K, y) = \bar{J}\bar{y} + Ky + (JK)$$

Példa 3.) S-R FF \leftarrow D-G FF-al történő megvalósítása – „rendszertervezési vázlat”

Vezérlő K.H

Megvalósító /vezérelt
FF (pl. D-G)

Megvalósítandó
FF (pl. S-R) ⁶⁵

Példa 3.) S-R FF \leftarrow D-G FF-al történő megvalósítása

Megvalósítandó állapotablája

S-R

$y \backslash SR$	00	01	11	10
0	0	0	—	1
1	1	0	—	1

Megvalósító állapotablája = vezérlési tábla (vezérelt D-G)

D-G

$y \backslash SR$	00	01	11	10
0	DG 0— —0	0— —0	—	11
1	—0 1—	01	—	—0 1—

$yY=11$ $\xrightarrow{\text{3.31 ábra alapján}}$ „paraméter tábla”
leolvasása

$DG = \begin{matrix} -0 \\ 1- \end{matrix}$

Példa 3.) S-R FF ← D-G FF-al

történő megvalósítása – Karnaugh táblák
külön D és G szerint felírva

D

		R			
		S			
y	SR	00	01	11	10
	0	0	0	–	1
y	1	1	0	–	1
		4	5	7	6

Egyszerűsített DNF alak: $D = S$

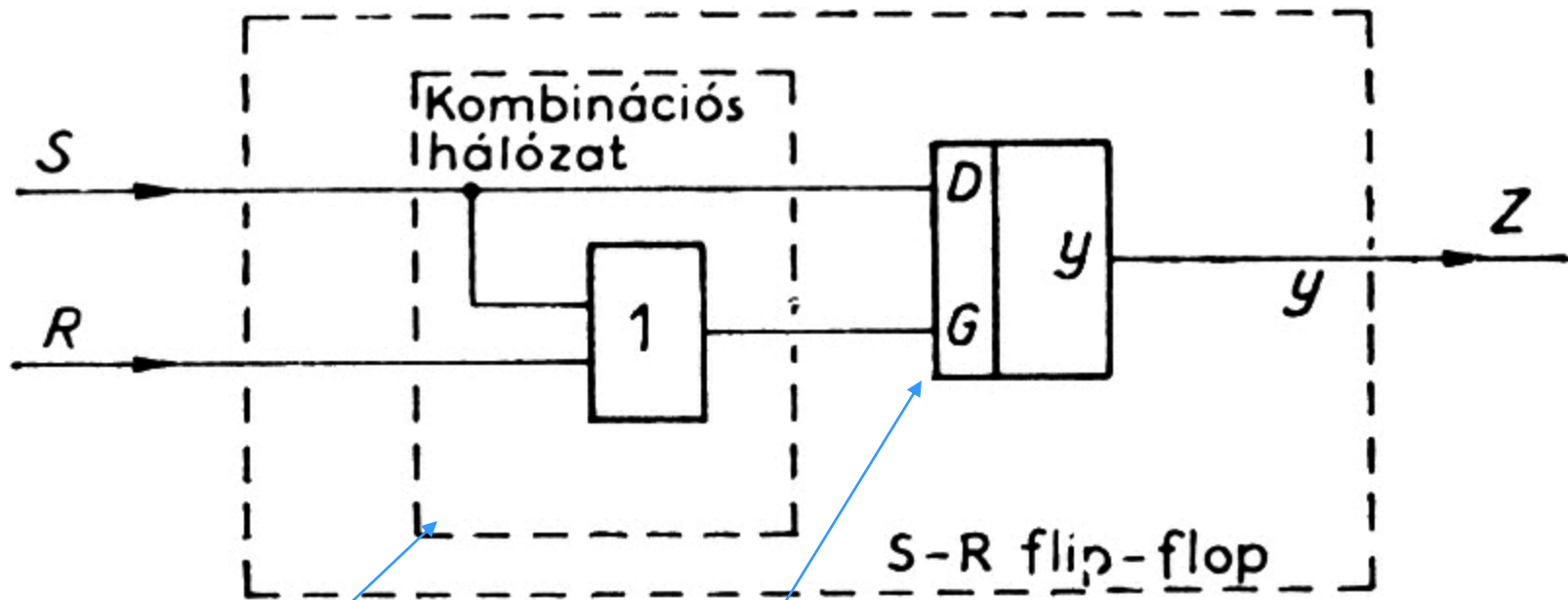
G

		R			
		S			
y	SR	00	01	11	10
	0	–	0	–	1
y	1	0	1	–	0
		4	5	7	6

$G = S + R$

! Leolvasás D-G FF esetén: legegyszerűbb alak meghatározása próbálgatással, oly módon, hogy a D és G Karnaugh táblák minden egyes cellájában/rovatban haladva egyaránt vagy csak alsó / vagy csak felső bejegyzések szerint végezzük az összevonást! (A következő cellában szintén vagy csak alsó/felsőt választunk!)

Példa 3.) S-R FF ← D-G FF-al történő megvalósítása – „elvi logikai rajz”

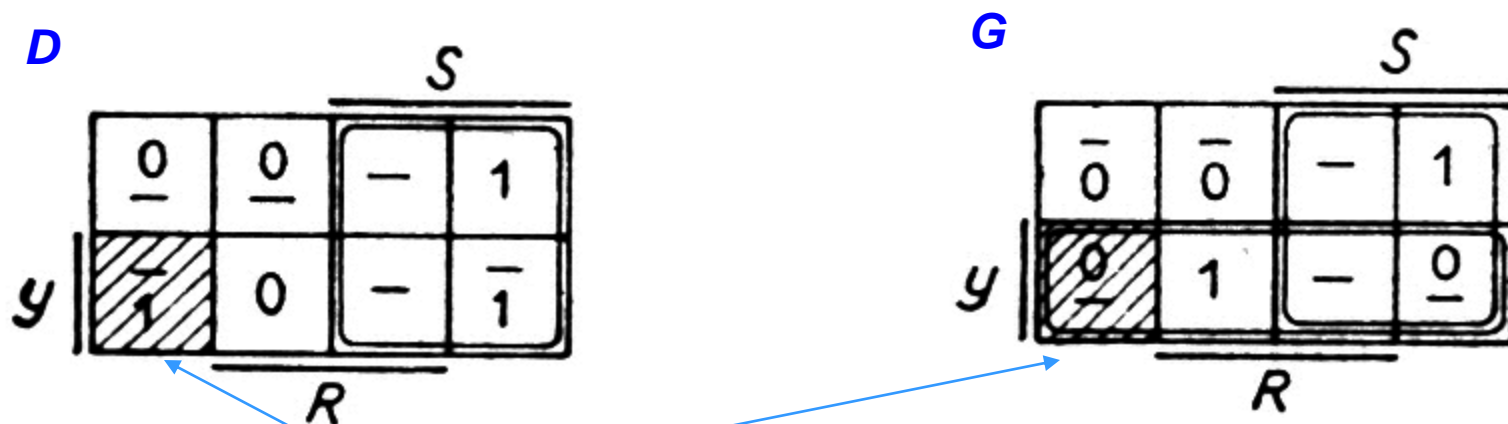

Vezérlő K.H

Megvalósító /vezérelt
FF (pl. D-G)

Megvalósítandó
FF (pl. S-R) ⁶⁸

Megj: példa **hibás** összevonásra a D-G tároló esetén (előző példa)

Hiba: Ha $G = y$ szerint vonnánk össze, és alsó dont'care-t választanánk 1-esnek a hurok képzéséhez,

akkor viszont az D táblán is csak az alsó 1-est választhatnánk ki és vonhatnánk össze (nem pedig a felső dont'care-t '0'-nak választva).